

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos petit sor egyszer 20 fillér.
minden következőnél 16 fillér.
Bélyegdíj külön 60 fillér.
Nyilatkozat 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1900.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Szombat, márczius 10.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérelők: Salacz Gyula.
A képviselőház ülése.
Salacz Gyula polgármesteri jubileuma.
A transzváli háború.
Ugron afférjei.
A párisi színház-éges.
Büntényítő feljelentés párbajszabálytalanságok miatt.
Sikkasztó világ.
Gyász és komédia.
Jubileumi apróságok.
Ujabb Jászai-affér.
Tárcza: A polgármester.

Salacz Gyula.

Arad, márczius 9.

Nagyjelentőségűvé avatta Aradváros közönsége a mai napot és maradandó, fényes betűkkel örököltette meg a város történetében. Első polgárának, ki negyed század óta áll a község igazgatásának élén, nagyszabású ovációkat rendez és minden tőle telhető módon igyekszik manifesztni a hálát és elismerést, melylyel derék tisztviselője iránt viseltetik. E szép és megérdemelt manifesztaciókban a napi sajtó hivatásához képest úgy vélünk legméltóbban magunk is részt venni, hogy nemcsak a krónikás feladatára, az ünnepek részletes leírására szorítkozunk, hanem pár vonással jelentősebbé kívánjuk tenni a háttérrel, hogy még jobban kidom-

borodjék, a mi előtte lefolyik s a távolabb állóra nézve is világos magyarázatot nyerjen.

A lét végcélja felőli tudatlanságunkban csak fogyatékos mértéket alkalmazhatunk az emberi élet méltatásához, a jóakarát állandósága egyfelől, az emberi társadalom érdekében teljesítendő hasznos munkásságra való készség és képesség a másik oldalról adja az egész ember szubjektív kriteriumát. Ha most az isteni gondviselés kedvező végzete a hosszú élet ajándokával alkalmat, a viszonyok szerencsés alakulása pedig teret nyújt az egyéni kiválóság érvényesülésének, akkor az elért sikereket és eredményeket — legyenek bár még oly fényesek és nagyok — bátran vehetjük az ember valódi érdemeinek egyenes mértékeül.

Érthetőnek, jogosultnak és méltónak kell tehát a leghüvösebb ítélkezés mellett is azokat a rendkívül lelkes és fényes ovációkat minősítenünk, melyekben ma Salacz Gyula úgy a törvényhatósági bizottság, mint általában az egész polgárság által részesítettük. Arad kulturális életének minden mozzanatához, fényes utczasorainak minden kövéhez hozzáfűződik az ő ténykedése, és a város páratlan föllendülése az utolsó 5 husztrum alatt Salacz Gyula nevében találja — magyarázatát.

Akik az ő vezérlete és az ő bölcs intézke-

dései szerint küzdöttek az egész idő alatt szűkebb hazánk jóvoltáért, azok a megmondható, mint áldozta fel Arad polgármestere minden tudását, egész életét azon ügyért, melynek élére a gondviselés állította. Csak azok, akik közelről ismerhették a nehézségeket, melyekkel a mi városunk időkben egy vidéki város kormányzása és felvirágoztatása jár, csak azok tudhatják igazán ama sikereket méltatni, melyek az ünnepeket Aradváros érdekében tett fáradozásait kísérték.

Mert bizony a magyarországi vidéki városok kormányzása és fejlesztése rendkívül nehézségekkel jár jó ideje már, és fájdalom, e nehézségek folytonosan inkább fokozódnak, semmint fogynak. Isten csodája, hogy élünk s még annál is nagyobb, hogy boldogulunk. Az állam fiskális politikája a vidéki városokkal szemben ez utóbbiakra elviselhetetlen terheket ró, anélkül, hogy annak ellenértékét kapják. A kegyuri kötelek, a népoktatás költségei, a szegény ápolás feladata nagy áldozatokat követel, s ezeken kívül a városokra hárítja az állam a maga teendői közül az adószedés, a rendészet és ujabban a bünvádi eljárás egy részének teendőit s azokkal járó költségeket; ezek ellenében pedig fortélyos módon fele áron váltotta magához javadalmaikat. E mellett a városi élet fő forrásai, a kereskedelem és ipar, a szerencsétlen közjogi és

TÁRCZA.

A polgármester.

Igen: polgármester ur. Az utolsó huszonöt esztendőben, a mióta nagygyá lett Arad, csak így hívjuk az első tisztviselőnk, a ki onnan a torony alól intézi a közdolgokat. Mikor kicsike volt Arad, a torony rozoga faalkotmány volt és nem jelentette a város egységes adminisztrációjának a központját, hanem a fekete kutya-utczai Freyberger-ház szűkös termében határoztak a város atyái, akkor polgármester volt annak a tisztviselőnek a neve, a ki vezetett. A czimben kifejezett nagyságot letettük és helyébe állítottuk a cselekedetek nagyságát: ez az utolsó negyedszázad legjellemzőbb tünete.

Azaz: nem mi állítottuk, hanem Salacz Gyula állította oda, a kinek a hivatalos czime csak polgármester, de a ki igazán nagy a polgárok között, sőt azok élén is.

Nehéz idők voltak, mikor először tette le az esküt ott a mézarszék fölötti teremben, a hol most a Kohn S. N. betegsegélyző egylete honol. Ziláltak voltak a város viszonyai és mindenki érezte, hogy erős kézre van szükség, ha Arad kiakar eviczkélni a bajaiból. A polgárság kereste ezt az erős kezet s a város nevére választott főügyészére gondolt.

A templom-utczai Két pisztoly kávéházban

egybegyűlt polgárok egyértelműleg mondták ki, hogy Salacznak — akár akarja, akár nem — el kell vállalnia a polgármesterséget. Másra nem is gondoltak. Hogy miért nem? Azóta kidőlt öregeink titka. Mert hát voltak sokan, a kik elismerték az érdemeit, de voltak bizony olyanok is, a kik azt a hátsó gondolatot táplálták, hogy csak hadd törje bele a bicskáját ez a heves temperamentumu, megalkuvást nem tűrő ember abba a feladatba, a mire alig mert valaki vállalkozni.

Nos: nem törte bele. És alig fordult az esztendő, már mindenki látta, hogy Salacz rátermett a feladatára és csakis ő termett arra. Rendbe hozta a városházát, rendezte az anyagi ügyeket és gyorsan állította vissza az adminisztráció iránti bizalmat. Mikorára felépült az új palota, melynek akkoriban ásták a régi sóház helyén az alapjait, már a helyzet felől nyugodt törvényhatósági bizottság örvendezett az új korszaknak, mely az új házba költözéssel külsőleg is kifejezésre jutott.

A torony alatt aztán még sok és nagy megpróbáltatás következett. Mindjárt az első, a legnagyobb, az elemekkel való küzdelem. Soha sem feledem el azt az 1877-iki pünkösdi-éjszakát, a mit ott virasztottunk át a városháza vészbizottsági termében. Déltől fogva annyira emelkedett az ár, hogy a rettenetes küzdelem sikerébe vetett hit óráról-órára csökkent. Az

akkori főmérnök nem tudott urává lenni a veszedelemnek a gyöngye védtöltésekkel. És ezen a rémes éjszakán, a mikor a lakosság élete és vagyona volt kockán, egy hadvezérként magaslott ki Salacz Gyula a lélekjelenlétével, az erélyével, a mind nre gondolni tudásával. És egyszer, úgy éjfél után olyan jelentés jött, a melyre a polgármesternek csak annyi szava volt, hogy:

— Huzassák meg a harangot!

Az ár betört a fu-utczán. És a hogy az éjfélben kísértetiesen, vértfagyasztó élesen szólott a városházi torony harangja, két nehéz könyecsepp gördült végig az erélyes polgármester arcán.

Hanem ez csak perczig tartott. Egy év múlva olyan védtöltéseink lettek, hogy azóta nem birt velünk a rakoncátlan Maros . . .

Azután jöttek a híres takarékosági viták, a szenvedélyes küzdelmek: harcra a modern jelennek a maradó multtal. És jött a famózus aszfalt-háború, melyet a jelen generáció megsemmisített, ha meseszamba feltálatják neki. Hogy ádázul romboljon a közgyűlés termében a vihar a jó járdák ellen s hogy azon a kérdésen: lehessen-e az aradi utczákon keréktörés veszedelme nélkül járni, két pártra szakadjon a közgyűlés! Ki értené ezt ma már! De mégis. Mintha még egyszer feltámadt volna a mult, a melyet Salacz lépésről-lépésre szorított vissza a

közgazdasági viszonyok között mindjobban elszikkadnak, a pauperizmus szemlátomást terjed, az igények pedig, melyek egy ilyen vidéki város adminisztrációjához fűződnek, fent és alant folyton fokozódnak.

Ha ily viszonyok között egy város mintaszerű közigazgatással és intézményekkel állja a kedvezőtlen idők áradatát sőt annak ellenében halad; — ha annak a városnak polgársága szive melegével veszi körül ügyeinek sáfárját és koszorút fon homloka körül, akkor itt oly érdemek találunk méltánylásra, melyek előtt mindenki kénytelen meghajolni és a melyek jogosan igénylik a város életében az örök emlékezetet.

Tárjon tehát az ünnepeit egész odaadással keblet a hála és elismerés melegének, mely ma elementáris erővel nyilatkozik iránta, és merítsen belőle erőt további feladatainak teljesítésére. Huszonöt év ugyan nagy idő, de Salacz Gyula polgármesterre nézve az ő munkálkodásában csak utszéli jel és nem határkő. Városunknak még igen sok és nagyon is fontos ügye és feladata vagyon függőben melyek Salacz Gyula nevével kapcsolatosak s melyek elintézése egyenesen reá vár. Adjon Isten neki azokhoz továbbra is hosszú életet és munkabíró egészséget, ezt kívánjuk — *Aradváros érdekében.*

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, márczius 1.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter nagyérdékű beszéde nyitotta meg a mai ülést. Reflektált az összes felszólalókra, akiknek megjegyzései alkalmul szolgáltak a miniszternek arra, hogy még világosabban fejtsse ki kereskedelmi és iparpolitikáját. Buzdító, lelkes kijelentéseit általános nagy tetszéssel fogadták.

Sajnos, hogy az időközben keletkezett szenzációk — és különösen a *Fejérváry* miniszter frappáns nyilatkozata lelohasztotta kissé az érdeklődést, végül azonban hatalmas, lelkes éljenzésben volt része.

sötét kriptába. A csatornázási háború szakasztott mása volt annak az egykori harcznak. És bizony, ha nem a Salacz kipróbált önzetlensége, puritán jelleme és csak a város javát szem előtt tartó szívóssága lett volna a modern áramlat vezére ebben a háboruban, könnyen elbukott volna az ügy s Arad ma is abban a hátra maradt állapotban lenne, mint volt valamikor.

Persze ilyen küzdelmekben „kap és oszt az ember csapásokat“ mint a szálló ige mondja. A simaság, a mézes-mázos szó különben is tespedést jelent; ott, a hol surlódnak a nézetek, mérköznek a felfogások, birkoznak a meggyőződések, nem lehet minét-táncz módjára bókolni: fegyverropogásban nincs helye a fuvalaszonak.

A nyolczvanas évek nagy közgyűlési harczaiban bizony kemény hang uralkodott. De hát olyan is volt az idő. A politikai nézeteltérés elkeseredésig ment nálunk s a város termében is pártként léptek fel a függetlenségi polgárok. Hát hozzájárult a kor szellemének megváltozása is, hogy nem így van ma már. Az emberek kiábrándultak abból a harczai tűzből, a mely vérvörössé tett szemeik előtt mindent, a mi és a ki nem függetlenségi. De hogy ez a kiábrándulás úgy következett be, hogy senkinek a valódi politikai meggyőződését nem kell alárendelnie, csak épen a városi gyűléster-

A folyosón ezalatt rendkívül izgatott volt ismét a hangulat. Mindenki *Ugron* párbajkép telenségéről beszélt. Segédek jártak, keltek s egyik affér a másikat követte. Az élcelődők végre segédekre és verekedő felekre osztották be a képviselőket.

Részletes tudósításunk itt következik.

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedüs Sándor, Fejérváry Géza báró, Plósz Sándor, Lukács László és Cseh Ervin miniszterek.

A kereskedelmi költségvetés.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter: Reflektálni kíván az elhangzott beszédekre. Mindenekelőtt a csatornázásra nézve kijelenti, hogy ennek a kérdésnek a részleteibe mert még nem bocsátkozik. A *székely vasutak* kiépítése iránt minden intézkedést megtett. A vasárnapi munkaszünet barátja, ennek fejlesztése egyik gondját képezi, sajnos, hogy a postások és vasutasok helyzetén annyira, a mennyire szeretné, még nem segíthet, most ehhez is nagyobb pénzösszeg kell. A vasúti személyzet anyagi helyzetén mindenesetre segíteni akar és fog is, de egyelőre türelmet kér. Megnyugtatóan különben több külföldi adat felsorolásával bizonyítja, hogy helyzetük nem épen a legrosszabb, de lehetőleg segíteni fog rajtuk. (Élénk helyeslés.)

A kartellek.

Három nagyobb kérdéssel részletesebben akar nyilatkozni. Az első a *kartellek* kérdése. Erre nézve kijelenti, hogy a kartellek dolga olyan új nemzetgazdasági alakulás, hogy annak előnyeivel és hátrányaival maguk az érdekelt felek sincsenek még tisztában, ez a kezdeményezés stádiumában van, meg kell várnia a kialakulást. Addig, a míg e tekintetben törvényhozási akcióba fognánk, gyűjteni kell az anyagot, észlelni kell a kartellek hatását. Annyit már most is mondhat, hogy feltétlenül, általánosságban elítélni a kartelleket nem lehet. E tekintetben adatokat kért be a budapesti kereskedelmi és iparkamarától, a mely igen érdekes adatokat bocsátott rendelkezésére. Így a vaskartell a vasiparra igen hasznos és előnyös volt. Nem olyan fekete tehát az ördög, mint a milyenre festik. (Derűltség.)

Polónyi Géza: Néha feketesárga. (Élénk derűltség.)

Hegedüs miniszter: Kedvezőnek bizonyult a kartell az edény, a szóda és a cukoriparra, de

men kívül kell hagynia, abban nagy része van Salacz Gyulának, a ki ma legfeljebb — *Steiner* Jakabbal csatázik. De ez is inkább olyan portyázás féle csak, nem komoly csata többé. Ma már érvekkel és nem szenvedélylyel harczolnak a torony alatt.

Idők folyamán mintha megroskadt volna az öreg ur. Ezt ugyan nem szereti hallani s haragszik, ha valami emlékezteti rá. Legújabb arczképét, a melyen a hiven talált fotografia egy tisztos jó bácsi gyanánt mutatja be, az utolsó példányig összetépte. Mert csak a külsején látszik meg az idő, a mely bizony eljár az egykori délczeg szabadsághős feje fölött, mikor már tulvagyunk a negyvennyolcznak az ötvenéves fordulóján. De a lelke tüzes ma is, a kedélye aranyos és a szive meleg, mint a milyen most huszonöt esztendeje volt.

Pedig nem volna csoda, ha nem így lenne. Az élet nehéz küzdelme, sok csalódása egy kis család atyjának a lelkéről is könnyen letörli az ifjuság zormánczát; egy ötvenezer lakosu város atyjánál még inkább ez lehetne az eset, ha Salacz Gyula nem volna az a kivételes egyéniség, a kit épen mint ilyent méltán ünnepe az egész város ezen a holnapi szép napon, mely ugyanannyira az ő ünnepe, a mennyire a magunk ünnepül tekintjük azt valamennyien.

természetesen teherrel jár a kartell a fogyasztó közönségre.

Felkiáltások balról: Természetesen, hiszen ez a baj!

Hegedüs miniszter: Ezzel szemben oda kell hatni, hogy a közönség tul ne terheltesse. Ezen a vámmal, belföldi versenyyel és szövetezeket alakításával lehet segíteni, de a kartellek felől idő előtt még sem lehet itélkezni. Igen kedvezőtlen az üvegipar helyzete. Ezen is igyekszik segíteni. Kár, hogy épen a magyar lapok nem pártolják a magyar papiripart.

Az örlési forgalom.

Sajnálattal konstatálja, hogy a magyar malom ipar hanyatlik, különösen a fővárosi malom ipar, a mely a vidékiekkel szemben erősen visszafejlődött. Ebből azt a tanulságot vonja le, hogy nem szabad a vidéki malmok érdekeit tul erősen szem előtt tartani. A malmoknak a belpiac és a közgazdaság rovására kedvezményeket adni nem szabad, csak mindig a tényezők figyelembe vételével. Az örlési forgalom beszüntetését bone fide elfogadja, s ez alapra helyezkedve tesz intézkedéseket. Itt az a kérdés vezérli, akarjuk-e a magyar buza és liszt nemzetközi forgalmát megtartani és biztosítani? Természetesen, hogy akarnunk kell, mert csak így biztosíthatjuk iparunk felvirágzását. (Zajos helyeslés.) Politikája e tekintetben tehát oda irányul, hogy az exportképességünket emeljük. Élénk tetszés.)

Iparpolitika.

E tekintetben konstatálja, hogy a mint a szónokok eddig elmondottak, azokat már vagy megcsinálta, vagy most csinálja. Mindig az ország érdeke és java van szeme előtt. (Éljenzés.) A vízi erők felhasználását erősen kívánja és fogantatba is vette.

Gróf *Zichy* Jenővel szemben a nemzet, elég hálával nem lehet. (Általános élénk éljenzés.) Csak mióta miniszter látja, hogy megnyitott a gróf a hazai ipar értékeit. (Élénk éljenzés.) Az ő nyomán halad a szülő is. Sajnos, hogy a társadalom közömbös, az iparosok kedvetlenek s a kereskedők nem eléggé leleményesek és fűgék. A magyar kereskedőbe bizalmat akar önteni, hogy magyar czikkével kereskedjenek, mert csak az a magyar kereskedő, a ki erre képes. Szülő sziklaszilárdan fogja megállani a helyét és haladni, iparkodni fog. (Általános zajos éljenzés. Számosan üdvözlik.)

Felkiáltások: Öt perc szünet!

Rohonczy Gedeon az örlési forgalomra tesz néhány megjegyzést.

A részletes vita.

Pichler Győző és *Thaly Kálmán* a részletes vitánál a párisi kiállítás magyar osztályának kiadási tételeihez szölköztek hozzá.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter a francia-magyar kereskedelmi összeköttetés kivívása tekintetében megnyugtató választ adott melyet örömmel vettek tudomásul.

Zichy Jenő gróf az iparoktatáshoz szölközött röviden.

Visontai Soma müipari gyűjteményeket és muzeumokat kér a vidéki városoknak, mit a kereskedelmi miniszter szivesen megígér.

Madarász József egy jelentéktelen interpellációja után az ülés véget ért.

TAVIRATOK.

Az angol alsóház ülése.

London, márczius 8. (Saj. táv. táv.) Az alsóház mai ülésén *Brodrick* parlamenti államtitkár kijelentette, hogy *Macdonald*, Anglia pekingi követe, ismételten megsürgette a kínai kormánynál a nankingi kikötő megnyitását. A kínai kormány azonban még meg akarja várni a nankingi kormányzó jelentését és megígérte a követnek, hogy fölszölköztja a kormányzót, hogy jelentését azonnal küldje be. Az angol belhajózást sikeresen kezdték meg Kína több folyóján. A kormány iratokot fog majd bemutatni a Háznak, a melyekből kitünik, hogy a kormány nagy eredményeket ért el. A pekingi britt kö-

vet állandóan gondos figyelemmel kíséri ezt a dolgot.

A bordeauxi tüntetések.

Páris, márcz. 9. (Saját tud. távirata.)
Delcassé külügyminiszter magánlevelet írt Monson angol nagykövetnek, a melyben mély sajnálkozását fejezi ki a bordeauxi tüntetések felől és megígéri, hogy a hatóságok megteszik a kellő intézkedéseket a bűnösök megbüntetésére és hasonló esetek ismétlődésének megakadályozására. — Monson nagykövet köszönetet mondott a miniszternek ezért a levélért és a benne foglalt ígéretekért.

Lázadás egy köztársaságban.

New-York, márczius 8. (Saját tud. táv.)
Egy santo-domingói távirat szerint San Jago de los Caballeros volt kormányzója, Pepin föllázadt. A kerületbe csapatokat küldtek ki és a sziget délnyugati részében kihirdették az ostromállapotot. Maga a főváros nyugodt.

Salacz Gyula polgármesteri jubileuma.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, márczius 9.

Aradváros nagy ünnepe, melynek Salacz Gyula polgármester a központja, abból az alkalmából, hogy huszonöt éve áll a polgárság élén, ma volt az első napja. Az általános ünneplés a város külső képén is meglátszott a nemzeti zászlók örömet jelentő színeiben. Az Andrássy-terén, Szabadság-terén, a József főherceg-uton de a mellék utcákon is mindenfelé a piros-ferő-zöld lobogót lengette ma a szél. A főtéri kirakatok is alkalmi színt öltöttek. Több helyen a polgármesternek szánt ajándékok, díszlevelek keltettek érdeklődést s a könyvkereskedők kitették az elmaradhatatlan alkalmi képes levelezőlapokat is, melyen ott díszleg a polgármester arcképe. A nap folyamán különben megjelent az ünnepre készült képes újság is. Mindezek, de különösen a városban uralkodó ünnepi hangulat a főtérre nagy közönséget csalt ki, mely, estére hajolván az idő, hőmpolygó sokassá növekedett a zenés takarodótól hangos kivilágított utcákon.

A mai ünneplés részleteiről tudósításunk a következő:

A tisztviselők üdvözlése.

Délután 5 órára volt kitűzve Aradváros tisztviselői karának üdvözlése a városháza közgyűlési termében, melynek padosait ekkorára már a teljes számban egybegyűlt tisztviselők foglalták el. — A karzatot az érdeklődő közönség töltötte meg, melynek soraiban nagyszámu hölgy foglalt helyet.

Mikor mindnyájan együtt voltak, a polgármesterért küldöttség ment, melynek tagjai voltak: Sarlot Domokos főkapitány, Kádas Kálmán tanácsnok, Perger János dr. főügyész, Bund Henrik főszámvevő.

Zugó éljenzés töltötte be a termet, mikor megjelent a polgármester és elfoglalta a tanács asztalánál helyét. Ekkor elébe lépett Varjassy Lajos tanácsnok és a következő érzelmektől áthatott, szép beszédet intézte hozzá:

Nagyságos Királyi Tanácsos, Polgármester Ur!
Szeretett Főnökünk!

Miként egy győzelmes hadjárat után a dalra büszke sereg ünneplő vezérét; miként egy családi nevezetes évforduló alkalmával a gyermekek és unokák üdvözlik a szülőt: úgy mi Arad sz. kir. város tisztviselőikara is büszkeséggel, ragaszkodással, szeretettel járulunk Polgármester ur

elő, polgármesterré történt megválasztása negyedszázados évfordulója alkalmából, hogy mint a polgári erények koszorujával díszített vezérünket, a becsületes, kitartó munkában példaadónkat s minden jogos kérésünkben hathatós támaszunkat, üdvözljük, (Eljenzés.)

Nem zsoldos fegyelem az, a mi bennünket most itt egybe hozott; örömünk nem csalfa képmutatás; szeretetünk, ragaszkodásunk nem az önérdek tisztátalan forrása; nem, a mi hódolatunk férfias elhatározásunknak a legmélyebb tisztelet krizmájával megszentelt megnyilatkozása.

Tudjuk, hogy, mint lelkes ifju, egy félszázad előtt betörő hordák ellen karddal a kézben védte Aradot; tudjuk, hogy egy negyedszázadon át tollal a kézben, bölcs intézkedéseivel virulóvá tette e várost; látjuk, hogy a humanizmusnak, a felebaráti szeretetnek az árvaház alap megteremtése és árvaház felépítése által felekezeti korlátok nélkül állandó templomot emelt; látjuk ezenkívül számos alkotását; érezzük atyai szívének melegét és az elismerés sugarainak kimagasló alakjáról reánk is visszaverődő fényét.

Ezért imádság legyen ama óhajunk, hogy a világegyetem alkotója és fentartója lelke munkerejét még beláthatatlan évekig megtartsa, hogy alkotásai eredményének szemlélete legyen legbecesebb jutalma, kitüntetés számba menő elismerő szava pedig legyen a mi becsületes munkáinknak továbbra is buzdítója. (Eljenzés.)

Most pedig engedje meg, hogy ezen napnak emlékéül, a kitartó munka jelképekül s a tisztviselő karnak szeretete és tisztelete jeléül szolgáló iróasztalt és irókészüléket átadhassuk, kérve, hogy azt szívesen fogadja.

Eljen sokáig! Eljen!

Hatalmas éljenzés volt a visszhang a beszédre, mely után hosszabb ideig nem tudott szóhoz jutni megindultságában a polgármester. Majd a meghatottság hangján körülbelül a következőket mondta:

Kedves Barátaim!

Szeretett Tisztviselők!

Az irántam való ragaszkodás, tisztelet és szeretet ily hathatós tolmácsolása mélyen meghat, de egyszersmint örömmel tölti el szívemet. De hogy is ne, mikor azok nyilvánítják hozzám való érzelmeiket, kiket a közös munkában évek során át megtanultam tisztelni, becsülni és szeretni.

A mi szolgálatunk ideje az alkotások korszaka volt és ha én huszonöt évre visszatekintek, mindenütt ott látom az Önök áldozatkészségét, kitartását, melyek a mai szerény eredménynek alapját képezték. Ha viszapillantok a multra, tartozom annak kijelentésével, hogy ha van eredmény, akkor ez az Önök működésének eredménye, ha van siker, akkor ez az Önök munkájának gyümölcse.

En büszkén, önérzettel állottam önök élén és önökben mindenkor derék férfiakat ismertem el, kik örömmel töltöttek el engem és ha mindez úgy lesz a jövőben is, akkor hiszem, hogy a jövőben is a leglelkesebb erővel fogunk munkálkodni azon hivatásban, melynek életünket szenteljük. (Eljenzés.)

Ezután köszönetet mond az emléktárgyért, mely a munkára emlékezteti, majd így folytatja:

A tisztviselői kar családot képez, melynek a feje a polgármester. A véletlen úgy hozta, hogy a fő jelenleg én vagyok. Biztosítom önöket, hogy én a feladatokat, melyek reám, mint családfeje hárulnak, mindig hiven teljesítem. Kik ismerik multamat, kik ismerik szívemet, tudják, hogy e szívre mindig számíthatnak és boldog leszek, ha megmutathatom, hogy Önöket nemcsak tisztetem, de szeretem is. Ajánlom magam további jóindulatukba és köszönöm a támogatást, melyben mindenkor részesítenek.

Perczekig tartott az éljenzés, mikor befejezte beszédét a polgármester, ki erre kezét fogott Varjassy Lajossal a szónokkal s a padosorok közé ment, hogy minden jelenlévővel kezét szoritson. Különösen a régi tisztviselőket, fiatalok ismerőseit üdvözölte kedélyesen. Ezek között volt Kővér Ferencz is, kivel kezét fogva, nevetve mondta:

— No, mi Ferko együtt tapostuk az iskolát.

Majd megnézte a polgármester a tisztviselők ajándékát, a remek iróasztalt és irókészletet, melyről más helyen írunk.

Ezzel ez az ünneplés befejezést nyert s megkezdődött a városháza kistermében:

A tanítók tisztelgése.

A kisteremben az összes községi tanítók, tanítónők és óvónők vártak a polgármesterre, kit Millig József iskolafelügyelő a következőképen üdvözölt:

Nagyságos Polgármester Ur!

Huszonöt éves polgármesterségének jubileuma alkalmával, midőn a tisztelet, igaz szeretet és nagybecsülés oly megható megnyilvánulásával találkozok, eljöttünk mi is, az aradi községi iskolában működő tanítók, tanítónők és óvónők, hogy hálas szívvel, lelkünk melegével, őszinte tiszteletünk jeléül üdvözljük Nagyságotat.

Hosszan beszélve az iskolaszék élén álló polgármester érdemeiről, kinek egyedüli elve a becsületes munka volt, a munkában egyedüli módszere a szorgalom, pontosság és lelki tisztaság s a kinek egyedüli törvénykönyve nemes szíve s a szeretet volt. Üdvözli e napon az ünneplésben a polgármesteren kívül az iskolaszék érdeműs elnökét, Aradváros közoktatás ügyének megteremtőjét, annak nagymesterét. (Lelkes éljenzés.)

Szép szavakban méltatja ezután a polgármesternek a tanügy terén kifejtett munkáját, alkotásait a város és annak közoktatásügye javára élteti.

Zajos éljenzés közben nyújtotta át, beszéde végeztével, Millig a tanítótestületnek Salacz Gyula nevére tett ezer koronás alapítványáról szóló levelet s az összegről szóló takarékpénztári könyvet. Az alapítvány az aradi tanítók idegenben tanuló árvái részére van szánva.

Salacz Gyula polgármester szép szavakban válaszol s csak egy érdemet ismer el, hogy kötelességét mindig pontosan teljesítette. Ebben hű munkásai voltak a tanítók, kik iránt való szeretetének kifejezést adva, köszöni az üdvözlést.

A tanítók segélyalapja

nevében Bokor Alajos szólott ezután a polgármesterhez. Kiemeli azt a szép célt, melyet ez az intézmény képvisel, s hogy oly rövid idő alatt sikeresen működik, Aradváros nagyszívű közönségének érdeme. Ez a közönség pedig az impulzust a polgármester fenkölt gondolkodásából és nemes példaadásából merítette. Így történt azután, hogy az aradi tanítók segélyalapja, mint a közjótékonyág terén önálló működési szerv kifejlődhetett s most mint ilyen nyert jogczímet a külön tisztelgésre.

Megjelentünk hódolatunkkal — fejezte he szép beszédét — hogy a hála, tisztelet és szeretet áldozati tüzeinek fényénél, hogy a bölcsesség és a jóság kutforrásától áldást és boldogságot kérjünk Aradnak jubiláns polgármesterére, ki kormányzati bölcsességét a szív nemességével egyetve regenerátora lett e városnak, áldást és boldogságot árasztva mindenüvé, el nem porladó emlékoszlopot, halhatatlanságot állított fel magának a jelen nemzedék kegyeletében és a késő utódok hálas emlékezetében.

A polgármester röviden, meleg szavakban válaszolt a szép beszédre s ezzel az ünneplés lelkes hangulatban véget ért.

A zenés takarodó.

Az előesték sablónjától elütő, meleg ünneplés nyilatkozott meg abban a zajos életben, színes ragyogásban s a zenészó felharsogó ujjongásában, mely ma este a várost betöltötte.

A polgármester jubileumának előestéjét tartotta a polgárság kivilágítás, zenés, lampionos felvonulás alakjában.

Az est beálltával mindenfelé kigyultak az ünnepi lángok, s a főtérén kívül a mellékutcák ablakait is kivilágították erre az alkalmra. Legszebb képet mutatott a városháza, kincstári- és csanádi-paloták által közrefogott tér, de másfelé is csupa ragyogás gyönyörködte a közönséget.

A közönség pedig nagy lelkesedéssel, ünnepi hangulatban vonult fel-alá az Andrássy-tér hatalmas vonalán, s mikor a lampionos zenekarok megérkeztek, valóságos áradatként öntötte el az egész teret.

A felvoulás 8 órakor kezdődött az Atila-téri tüzoltó-laktanyától, honnan a 33-ik gyalogezred zenekarából, a waggongyári magyarkörből és zenekarból, s a számtalan fáklya, lampionosból, lámpa-hordóból álló menet a Deák Ferencz-utcán át az Andrássy-téren végig a városháza elé vonult. Itt a katona zenekar játéka után, a waggongyári magyarkör Szilágyi Gyula karmester vezetése alatt egy szerenádöt énekelt, majd a waggongyári zenekar darabja után, a dalárda és zenekar a Király-hymnuszt adta elő.

Az óriási közönség egyre éljenezte a polgármestert s főképpen, mikor a városház erkélyén megjelent.

SZINHAZ ES IRODALOM.

A színház műsora:

Szombat: Aranylakodalom, szinmű. (Páros bérletszűnet.)
Vasárnap: Delután: Napoleon öcsém, bohózat. Este: Tündériak Magyarhonban, népszinmű. (Páros bérlet.)

Zilahiné második fellépte.

— Faust. —

Zilahiné-Singhoffer Vilma második vendégfelléptével ma Gounod „Faust“-ja került előadásra.

Faust Margaretáját játszotta a vendégművész, és játékaival, énekével nagyobb, mélyebb hatást keltett, mint a „Büvös vadász“ Agatejével. Játékán, bensőséges éneken meglátszott, hogy közelébb áll szívéhez ez a szőke, német leány, kinek ajakára egy zseniális francia mester adott izzó dalokat, mint az a másik, a ki nagyon is német és nagyon is pátétikus. Így aztán minden jelenetében, de különösen a poétikus kerti jelenetben énekéből mindenütt kitört a szív, a meleg érzés hangja.

Enekbeli technikájáról csak a leghizelgőbben szólhatunk. Hangja, éneklési modora, nem olyan, hogy megrengetné a szinfalakat, a hangokat nem dobja ki, a matériát nem fitogtatja. Sőt ellenkezőleg, oda törekszik, hogy énekét a jelenet hangulatához illessze és hogy hangját egy kifogástalan tiszta művészi hatás szolgáltatásába helyezze. Ezt a törekvést csak méltányolni lehet. Külön kell azonban megemlékezni Zilahiné fehangjairól, melyeknek megkezdése és felhasználása igazán szép, játékán meglátszott, hogy szerepét teljesen és közvetlenül érzi át. Ha sejtette volna, hogy mi vár rá az előadás után... A közönség már megjelenésekor meleg rokonszenvvel fogadta a vendégművészt és többször nyílt színen is zajosan kitapsolta.

Pompás volt Odry Lehel régi, jó alakítása: Mefisztó. Egy bársonyokész elegáns gavallér — úgy amint azt Gounod, meg a librettistái maguk elé képzelték. Déry Jenő ujjalag bebizonyította, hogy nemcsak szép hangjával, hanem előadásának művészetével is tud hatni. Rédey Szi (Siebel), Székely Anna (Márta) és Pintér Imre (Valentin) a régi jók voltak. A karok azonban nem a legjobbban végezték dolgukat, oly annyira, hogy maguk a kar t. tagjai megcsodáltak egymást.

A város ünnepe daczára, majdnem telt ház volt. (r. m.)

* A jubileumi előadás iránt nagy az érdeklődés a közönség körében. Az aranylakodalom előtt színe kerülő tablő különösen a kíváncsiság tárgya. Miután az előadás fél hétkor kezdődik, még azok is meg fogják nézhetni, kik a banketten részt vesznek. A tablőban a szinartulat tagjain kívül sokan szerepelnek mások is. Mint a ma megtartott próba megmutatta ez a látványosság plasztikus és színes lesz.

* Napoleon öcsém vasárnap delután fél helyárakkal kerül színe. A mulatságos bohóza-

tot ugyanazzal a szereposztással adják elő dél-után, mint az eddigi esti előadásokon.

* Lánzy Ilka. Több ujság ama hírével szemben, hogy Lánzy Ilka ez évad végén megválk a Vigszinházról, illetékes helyről arról értesítenek önnünket, hogy a művész szerződése lejár ugyan június 30-án, de a Vigszinház igazgatósága már ajánlatot tett Lánzy Ilkának az iránt, hogy szerződését a régi feltételek mellett hosszabbítsa meg. A művész valószínűleg holnap, vagy holnapután meg is köti új szerződését az igazgatósággal.

* „Hún és Magyar Mondák.“ Gaal Mózes, a ki ifjúsági irodalmunkat már annyi becses művel gazdagította, a legújabb művében a „Hún és Magyar Mondák“-ban azokat a mondákat írta meg, melyek a régi krónikákban csak töredékek gyanánt maradtak meg. A Hún és Magyar Mondák felnőtteknek és az ifjúságnak egyaránt valóak. Régiak, okos és igazán magyaros elbeszélői hang üt meg fülünket a kötet minden lapján és az egész a régiség naivitásának közvetlenségével hat ránk. Még érdekesebbé teszik a 224 oldalra terjedő művet Gyulai Lászlónak jellemző művészi rajzai. Gaal Mózes nyelve erős tősgyökeres magyar nyelv, rajta van a krónikák nyelvének ódon zománcza, csupa merő zene, mely az épszt juttatja eszünkbe. Ajánljuk e könyvet minden szülőnek a figyelmebe. A Franklin-társulat kiadásában jelent meg s kapható minden könyvkereskedésben. Ára 2 korona 50 fillér.

* A föltámadás. Regény 2 kötetben. Irta: Tolstoi Leó gróf. A hírneves orosz szerzőnek ezen leghíresebb regénye valóságos lázba hozta megjelentésekor az ország közönséget, de nem is csodáljuk a közönség lázas érdeklődését, mert valóban a Föltámadás-nál megrendítőbb hatású művet a legújabb korban egy irodalom sem mutathat fel. Ezen világ-hírű regényt veszi most a közönség jó magyar fordításban. A romlottság mai fertőjében elmerült társadalomnak végőrája ütött. Vagy visszatér a kezdet kezdeteire, hogy büneiért vezekeljen, vagy el kell pusztulnia. Föltámadás, jöjj el, a megvéndélt korhadat oszlopokat döntsd ki, alakítsd ujja a társadalmi rendszert! Ime Tolstoi hitvallása, melyet új regényében, minden munkája közt a leghatalmasabb alkotásban hirdet. A mélybe vágó elme, mely olyan borzalmas megvilágításban látja az embert és az emberek sokaságából alakult társadalmat: ezeket a tanokat egy nagyszerű történet keretében szövi. Egy szép fiatal lányt, Maszlova Katusát, gyilkosság gyanúja miatt törvény elé idéznek. Az esküdtszék, bár semmi sem bizonyít a vád igaz volta mellett és a lány egész viselkedése is az ártatlanra vall: elítéli Szibériába való száműzésre. Katusa, mikor a törvény elé állították, lelkében tiszta volt, de teste már a bűné. Az, a ki ide sodorta, Necludoff, maga is az esküdtek közt van, de nincs elegendő lelki ereje hozzá, hogy nyíltan a lány védelmére keljen. Mikor aztán tudatára ébred a lány sorsának, iszonyu lelki furdalásai támadnak. Hibáját jóvá is akarná tenni azzal, hogy Katusát nőül veszi, de már késő. Minden fáradozása, hogy az itéletet megváltoztassák, kárba vész. Végre is elkíséri a leányt szomorú útjára. De mi mindent ösmerünk meg addig, míg a történetnek a végére jutunk! A törvényszéki tárgyalás maga a leghatalmasabb szatira, melyet valaha megírtak. Tolstoi munkáját a Pallas igen izléses képes borítékkal, mely a regény hősnőjét ábrázolja, látta el, és a tőle megszokott eleganciával állította ki. Ára a két vaskos kötetnek 5 korona.

A transzváli háború.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, márczius 9.

A Reuter-ügynökség távirata jelenti, hogy Dordrechtnél az angolok erős vereséget szenvedtek; három ágyut is elvesztettek a csatában, ezeket a burok birtokukba vették.

French tábornok lovashadosztályát is szétverték ma a burok, egy másik hadtestből pedig egész zászlóalj — négyszáz embert — ejtettek fogságba.

Ezek a hírek határozottan kedvezők a burok ügyére. Természetesen egyelőre épp oly efemer értékűek, mint a hogy veszteségeik, a melyeket itt-amott az utolsó napokban kiállottak, szintén nem befolyásolják a végső döntést. Előkészítő mérközések ezek mind, a főcsapatok még felvonulóban vannak, s ebben a pillanatban nem is bizonyos, hogy Roberts lord képes lesz-e teljes erővel támadásba menni,

avagy talán kénytelen lesz erőit megosztva a burok egyfelől lekötteni, másfelől a főföldi lázadást ellensúlyozni addig, míg az ujjabb hadak Dél-Afrikába érkeznek.

Egy hatásuk mindenesetre van ezeknek a burok győzelmének. A morális erő erősödik a táborokban, ellensúlyozást nyer az az itt-ott észlelhető törekvés, a mely a küzdelem abbanhagyását és megadást követel.

Mai távirataink a következők:

London, márczius 9.

A Reuter-ügynökség jelenti Pretóriából 6-iki kelettel: Hivatalosan jelentik, hogy vasárnap heves harc folyt Dordrechtnél, a melyben az angolok nagy veszteséggel visszaverettek. A köztársaságok hadai három ágyut ejtettek zsákmányul. Három burok elesett, öt megsebesült.

Ugyanez az ügynökség jelenti Bloemfonteinből 6-iki kelettel: Krüger elnök ideérkezett. A pályaúdváron Steyn elnök fogadta. Krüger beszédet intézett a néphez, a melyben egyebek között ezt mondta:

— Ha a nép hü marad hitéhez a baj óráiban, akkor isten nemsokára megváltoztatja a dolgok folyását az ő javára.

Délről és nyugatról nem jelentenek hadmozdulatokat. Ezt a nyugalmat azonban úgy tekintik, mint a vihart megelőző csöndet.

Pretória, márczius 9.

Az az udvarias bánásmód, a melyben Cronje úgy a megadásakor, mint Fokvárosba érkezésekor részesült, a burok minden körében nagy meglepedést keltett. Krüger meglátogatva a Bloemfonteintől délre álló csapatokat. Mafekingnél harcolnak. A burok egy kivételével bevették az összes külső erőket.

London, márczius 9.

French lovashadosztálya nagy vereséget szenvedett.

Dewette egy négyszáz katonából álló zászlóaljot foglyul ejtett.

Brüsszel, márczius 9.

A transzváli ügyvivő határozottan megczáfolja azt a hirt, mintha Krüger a békekötés érdekében bármilyen engedelményeket akarna tenni.

Brüsszel, márczius 9.

A főföldi afrikanderek felkelése egyre nagyobb arányokat ölt. A Kimberley és Fokváros közötti táviró összeköttetést elvagták.

Ugron afférjei.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, márczius 9.

A tegnapi képviselőházi zárt ülésen hallott kritikáért Ugron Gábor ma elégtételt kért Fejérváry Géza báró honvédelmi minisztertől és Rohonczy Gedeontól, a kik más-más szóval ugyan, de egy értelemmel azt fejezték ki, hogy Ugron eljárását inkompetnek tartják.

Fejérváry megtagadta az elégtételt, Rohonczy megadja. Egyik sem változtat azon az ítéleten, a melyet Ugronról az ország alkotott. Lovagias elégtétel, kard és pisztoly nem csinál Ugronból többé egész embert.

Harmadik ügye Ugronnak Bánffy báróval van. Ezt is fegyverrel intézik el holnap. És pedig előbb ezt pisztollyal, azután a Rohonczyval valót karddal.

Fejérváry bárót Ugron ma Rakovszky István és Thaly Ferencz utján provokáltatta a tegnapi zárt ülésen mondott második beszédének végső

passzusáért. A honvédelmi miniszter a provokálást tudomásul vette, de kijelentette, hogy Ugronnak elégtételt nem ad, mert nem tartja arra méltónak. Nem is sértette Ugront éppen azért, mert tudta, hogy elégtételt neki nem adhat. Egyszerűen jogos kritikát gyakorolt, azt mondotta, a mi a tényekből kényszerűséggel következik.

Az ügynek ezt az elintézését Ugron segédeinek következő, felükhöz intézett levele ismerteti:

Tisztelt Barátunk! Megbízásod folytán ma báró *Fejérváry Géza* honvédelmi miniszter urhoz kérdést intéztünk az iránt, hogy folyó hó 8-án a képviselőházi zárt ülés folyamán tartott második felszólalása végén tett ama kijelentése, hogy a *Vaterlandban* báró *Bánffy Dezső* volt miniszterelnök ellen megjelent vádat nem tartod korrektnek, read is vonatkozott-e. Erre a következő választ kaptuk:

„Előre bocsátom, Ugron Gábor magaviseletét én velem szemben, különösen a *Kassics* afférben, minek folytán én öreg ember, öreg tábornok létemre, a ki múltamnál fogva nem épen utolsó állást foglalok el a haderőben, magam ellen kénytelen voltam becsületügyi eljárást kérni. Fel is mutatom ezennel *Kassics*-nak 1899. április 18-án kelt és hozzám intézett levelét, melyben ünnepélyesen bocsánatot kér tőlem, kijelentvén, hogy csak az akkori ideges állapotában ragadtatta magát a használt sértő fellépésre.

Ezen az alapon tehát én semmikép sem lehetek hajlandó Ugron Gáborral egyáltalán szóba állani, vagy neki bármikor, bármiféle felvilágosítást vagy elégtételt adni. De tudván azt, hogy ő neki bármikor, bármily kérdésben, bármiféle elégtételt nem vagyok hajlandó adni, mindig óvakodtam és óvakodom vele szemben támadóilag, vagy pláne sértőleg fellépni, mert tisztességes ember úgy nem jár el.

A tegnapi zárt ülésben történt megbeszélést én nem idéztem elő, de a helyzet olyan volt, amint azt minden jelen volt képviselő tudja, hogy én nekem, mint a volt kabinet legidősebb tagjának a felszólalás elől ki nem térhetvén, bírálatot kellett mondanom a történetek felett. Ez alkalommal is igyekeztem teljesen tárgyilagos maradni, de *utóvégre, vagy korrektnek, vagy nem korrektnek kellett kijelentem az eljárást. Én azt hiszem, nincs tisztességesen gondolkozó ember a széles világon, a ki kijelentéseim után követelhetne volna tőlem, hogy Ugron eljárását korrektnek jelezsem.*

Ugront megsérteni már a fentebb mondottaknál fogva sem lehetett szándékom, ha azonban objektív bírálatom neki nem tetszett, arról nem tehetek, de *semmiféleképen neki rendelkezésére nem állok.*“

A midőn báró *Fejérváry Géza* honvédelmi miniszter urnak szó szerinti válaszát becses tudomásodra adjuk és rendelkezésedre bocsátjuk, maradunk baráti tisztelettel

Budapest 1900. márczius 9.

Rakovszky István s. k.

Thaly Ferencz s. k.

A honvédelmi miniszter válasza a mint képviselői körökben ismeretes lett, általában nagy meglepetést keltett, s mikor a miniszter

a folyosón megjelent, zajos éljenzéssel tüntettek mellette.

Bánffy Dezső báró segédeinél, *Gajári Ödön*-nél és *Dániel Gábornál* ma jelentkezett *Ugron Gábor* két segéde *Bethlen Bálint* gróf és *Szentiványi Árpád*. A segédek *pisztolypárbajban állapodtak meg, husz lépés távolságról avansz nélkül, kétszeri golyóváltással*. A párbaj a honvédhuszár kaszárnyában lesz.

Rohonczy Gedeont *Rakovszky István* és *Thaly Ferencz* által provokáltatta Ugron azért a kijelentéséért, a melylyel eljárását; inkorrektnek jellemezte. Rohonczy segédei: *Tisza István* és *Andrássy Gyula* gróf.

Megállapodás szerint a párbajt *karddal* vívják meg harczképtelenségig, de bandazszal. A mérkőzés idejét holnap délután négy órára tették. Az esetben azonban, ha Ugronnak *Bánffy báróval* való párbajában baja esnék, a mérkőzés ideje új megállapodás tárgya lesz.

TANÜGY.

(—) **Nyugdíjazott tanítónő.** A kultuszminiszter megengedte, hogy *Nagy Sándorné* szül *Ujházy* *Julia* aradvárosi tanítónő április 1-től a kért nyugdíjaztatását elnyerhesse.

A párisi színház-égés.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, márczius 9.

A rettenetes tüzről, mely tegnap a *Theatre Francais*-t elpusztította, megindító részletek jutottak ma nyilvánosságra.

Henriot kisasszonyról jelentik, hogy anynyira összeégett, hogy alig voltak képesek felismerni. A holttetem valóságos mumiához hasonlít, leégett a haja is. Öltözékéből egy kis darabocská maradt épen, arról ismerte fel az öltöztetőnő. Mikor hire kelt, hogy két színésznő benmaradt a lángtengerben, óriási izgatottság fogta el a tömeget. Többen akadtak, akik be akartak hatolni az égő színházba, hogy a hölgyeket megmentésük, de a rendőrök visszatartották őket.

Egyszerre a negyedik emeleti erkélyen egy tüzoltó alakja lett látható, vállára vetve cipelt egy pongyolába öltözött nőt. Eleinte azt hitték, hogy öltöző báb, csak később látták, hogy ájult asszony az, a kit a tüzoltó visz. A tüzoltó lekiált. A következő perczben kötélhágcsó repül az erkélyre, a tüzoltó megkapja, megerősíti és a kötélhágcsón két tüzoltó macska ügyességével kuszik fel a szédítő magasságba.

A tömeg égigtörő örömrivalgása között veszik át az ájult asszonyt s egy-kettőre lent vannak vele az utcza biztos talaján. A megmentett hölgy *Dudley* kisasszony, az ismert művésznő.

Az elalélt hölgyet beviszik a Rue Montpensier-en levő gyógyszerháza. Itt magához tért s első szavai ezek voltak:

— Az istenért, hol van *Henriot* kisasszony?

Csodálkozva tekintenek rá.

— Az isten szerelmére, mentésük meg őt. El van veszve!

Mikor a füst behatolt az öltözőbe, a két fiatal színésznő egymás kezét fogva igyekezett menekülni. Csakhogy nem láttak semmit. Egyszerre a színpadon találták magukat, hol az óriási lángkévétől megijedve, eleresztették egymást. *Dudley* kisasszony ki is menekült, de *Henriot* feltévedt a páholyokba s ott égett szénné. Ha a kijárást megtalálja, megmenekülhetett volna ő is.

A *Theatre Francais* katasztrófájának okáról csaknem általánosan azt a nézetet hangoz-

tatják, hogy a színház légfűtő-készülékének rossz állapota okozta a tüzet. A kürtő-készülék régóta tele volt korommal, amely finom por alakjában felszállva, valószínűleg érintkezésbe jutott egy lánggal és robbanó gázhoz hasonlóan meggyuladt. Több képviselő azt az indítványt akarja tenni a kamarában, hogy a Palais Royal kertjében ideiglenes vas-színházat építsenek, hogy a *Comedie Francaise* a kiállítás ideje alatt játszhassék.

A *Theatre Francais* előtt ma is egész este óriási néptömeg járt-kelt, a melyet a rendőrség és a katonaság kordonnal zárt el a leégett színházról. A színház előtt óvatosságból két tüzi fecskendőt hagytak vissza, a melyek egész éjjel működtek.

Claretie igazgató este 9 órakor összegyűjtötte a színház egész személyzetét az első kerület polgármesteri hivatalában, ahol azt a két gépészt, akik a színházban voltak s akik azt mondták, hogy a tűz a színpad alatt keletkezett, kihallgatták. A vizsgálatnak azonban nem volt pozitív eredménye. A katasztrófa okáról különféle híresztelések vannak forgalomban. Az a hír, hogy a színházat *felgyújtották*, éppenséggel nem nyer megerősítést. Azt a jelentést, hogy a színház összes műtárgyait és irattárát sikerült megmenteni, megerősítik.

Az Elysée-palotában ma tartott minisztertanács arról tanácskozott, milyen intézkedéseket kell tenni, hogy a *Comedie Francaise* folytathassa előadásait. Valószínűleg elhelyezik a társulatot az Odeonban, ez pedig más színházba megy. Az épület újra felépítéséhez azonnal hozzáfognak.

Leygues miniszter az építőmesterekkel meg nézte a romokat. A művészek folyosója, a színésznők öltözői, köztük az elégett *Henriot* kisasszonyé is, továbbá a diszlettár *csaknem sértetlen maradt*. A kéziratok közül megmaradt XIV. Lajos alapító oklevele, továbbá „*Hernani*“ eredeti kézírata.

Claretie azt hiszi, hogy a színházat két hónap alatt felépíthetik.

Bűnfenyítő feljelentés

párbajszabálytalanságok miatt

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, márczius 9.

A *Holló-Dienes* ügy a tegnapi véres párbajjal nem nyert befejezést. *Holló Lajos* segédei *feljelentést adtak be Dienes Márton* ellen a *budapesti büntetőtörvényszéknél a párbaj közben elkövetett szabálytalanság miatt*. Ez a szabálytalanság az volt, hogy — a feljelentés szerint — *Dienes* az „*Állj*“ vezényszó után is még vagdalkozott.

Holló segédei a párbajszabályok utasítására hivatkozva, melyek a feljelentést a segédek kötelességévé teszik, felhívták *Dienes* segédeit, hogy közös jelentést tegyenek a törvényszéknél. Ezek azonban *megtagadták* ily értelmű közös jegyzőkönyv felvételét és külön jegyzőkönyvet adtak felüknek, melyben ügyét lovagiasan elintéztnek jelentik ki.

Ivánka *Oszkár* és *Bethlen Bálint* gróf, mint *Holló* segédei, szintén felvettek egy jegyzőkönyvet, melyben szabálytalanságot konstatálnak, s ezt a következő feljelentéssel küldték ma a törvényszékre:

Tek. királyi Törvényszék!

Az ide becsatolt jegyzőkönyv alapján tegnap, márczius 8-án *Holló Lajos* és *Dienes Márton* kardpárbajt vívott. Miután a felek a vívóteremben helyeiket elfoglalták, *Komjáthy Béla* felszólította őket az ügy békés elintézésére. Ezen felszólításra felek tagadólag válaszoltak. Ezután *Ivánka* *Oszkár*, a párbajt vezető segéd megmagyarázta a feleknek a pár-

viadal feltételeit, figyelmeztette őket, hogy „Kész“ vezényszóra állásba helyezkedjenek. „Előre“ vezényszóra támadhatnak, de különösen figyelmeztette arra, hogy a mint bármelyik segéd „Állj“-t, vagy „Halt“-ot kiált, kötelesek a vívók minden támadó mozdulatot azonnal beszüntetni.

„Előre“ vezényszó után a felek hevesen támadva összecsaptak és mivel ezen összecsapásnál mindkettő megsérült, úgy a vezénylő segéd, mint a többi segéd azonnal teljes, erős hangon „Állj“-t vezényelt. Dacára annak, hogy ezen vezényszó a segédek által többször hangosan megismételtetett, Dienes Márton ellenfelét, a ki védekezve hátrált erősen támadta és csak nehezen sikerült a párbajozókat szétválasztani.

A párbaj szabályok ilyen esetre a következőket rendelik:

Bolgár Ferencz párbajkodexének 32 lapján a 32. §.:

„Ha a párbaj szabályok megsértettek és ha ezen uton sebesülés, vagy halálozás következett be, az esetben az azt okozó ellen a törvényszéki eljárást késedelem nélkül meg kell indítani.“

Alólirottak tehát felszólítottuk Dienes Márton segédeit, hogy a tényállásnak megfelelő jegyzőkönyvet együttesen vegyék fel, hogy azt a párbajszabályok rendelkezéséhez alkalmazkodva a büntető törvényszéknek mutassuk be. Ezen eljárást célzó ajánlatunkat *Komjáthy Béla és Olay Lajos* elleneztek és arra hajlandók nem voltak.

Mi, habár azon nézetben vagyunk, hogy Dienes az „Állj“ után csupán azért folytatta a támadást mert el volt kábultva a fejére kapott vágástól és előntve a vértől az „Állj“ vezényszót nem hallotta, a párbajszabályok határozott rendelkezése folytán kötelességünknek ismerjük, hogy a tényállást a királyi büntető bíróságnak ezennel bejelentjük.

Budapest, 1900. márczius 9.

Gróf Bethlen Bálint s. k.

Ivánka Oszkár s. k.

Erre a feljelentésre vonatkozólag *Dienes Márton*, a ki erősen bekötözve ágyban fekszik a következő nyilatkozatot teszi közzé:

Értesültem, hogy *Holló Lajos* segédei ellemen feljelentést tettek azon czímen, hogy az „Állj“ vezényszó után tovább támadtam. Ha jónak látták az ügyet bíróság elé vinni, akkor a kérdés reám vonatkozó részére majd megfelelek a bíróság előtt. Sietek azonban konstataálni, hogy ha az eset így áll, akkor *Ivánka Oszkár vezető-segéd követett el mulasztást*, mert a vezető azért vesz kardot, hogy ne csak kiabáljon, hanem a kardjával lépjen közbe, ő pedig csak „Állj“-t kiáltott s minket nem, hanem a vívómester választott el.

Dienes Márton.

Sikkasztó világ.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, márczius 9.

Lapunk mai számában megírtuk, hogy *Korek Ernő* zombolyai adótárnok öngyilkosságot követett el, mert 60,000 korona készpénzt elsikkasztottak a kasszájából. Erről a sikkasztásról ma igen érdekes részleteket táviratoznak.

Korek ösvegyét ma a vizsgálóbíró letartóztatta. Kiderült, hogy a menyecske is része volt a sikkasztásban s épp oly bűnös, mint *Szwarcz* adó-ellenőr, kit már tegnap vizsgálati fogságba helyeztek. Korekné viszonyt folytatott *Szwarcz*czal s együtt beszéltek meg, hogy az adópénztárt meglopják. A feltűnően csinos asszonyka mindössze 22 éves, a férje pedig, az öngyilkossá lett *Korek* 63 éves volt, így aztán érthető, hogy az öreg férj mellett a menyecske másutt keresett szórakozást. Koreknek ő már a harmadik felesége volt.

A vizsgálat kiderítette, hogy *Szwarcz*

rendkívül ügyesen vitte végbe a sikkasztást — a Korekné agyafurt terve szerint. Az ellopott pénzt úgy leplezték, hogy az ezres csomagokban, melyekből a bankónak csak az egyik széle látszik ki, a bankjegyeket kettől hájva helyezték el s így minden darab kettőnek látszott. Ma, mikor a keresztkötő szalagokat levették s az ezreket darabonkin' megolvasták, jöttek rá a csalásra, melynek révén, több mint 60,000 korona vándorolt ki az adópénztárból. Hogy az öngyilkos Koreknek a sikkasztásban része volt-e, eddig nincs megállapítva, de bizonyosnak látszik, mert az ő tudta nélkül *Szwarcz* alig férközhett a kasszához.

Ezzel a sikkasztással kapcsolatban még két sikkasztásról érkeznek részletek. Egyik az *egri takarékpénztár* baja, hol a szintén öngyilkossá lett *Eliássy* ügyvezető-igazgató vagy 500 százezer frtot kezelte el. A takarékpénztár nagy bajba került: ma a törvényszék kimondotta elene a csődöt.

Szigetvárott *Beregi Géza* adótárnok eltűnt a napokban. Ő már csak 12,000 koronas rekordot tud felmutatni a sikkasztók közt. Ma megtalálták — felakasztva a beszefai erdőben.

S holnap aztán érkeznek új táviratok újabb sikkasztásról. A régiket elfeledjük, ez a világ rendje mindenben . . .

HIREK.

Gyász és komédia.

— A tegnapi színházi esthez. —

Egy fiatal budapesti asszony játszott ma az aradi színházban, mint vendég. Ezuttal másodszer lépett föl. *Margarétát* énekelte a *Faust* operából. Szerepébe, művészetében elmerülve nagy lelki gyönyörűséggel mozgott a színpadon. Nem érdekelte más, csak a szerep. Még a férje sem, a kit pedig nagyon szeret s a ki egyik páholy sötét szögletében meghúzódva figyelte az előadást.

A művésznő *Singhoffer* Vilma volt, férje pedig *Zilahi* Gyula, a Nemzeti Színház kiváló tagja, ki tudvalevőleg az aradi színházból került fel az ország első műintézetéhez.

Zsül, a mindig bohém, jókedvű Zsül nagyon szomorú volt ezen az estén. Sajnálkozó szorongással nézte a művészetébe elmerült bájos asszonykát s mintha a lelkeismeret mardosná, zavarodottan gondolt arra, mi is lesz, ha az előadás befejeződik és ő szembe kerül a feleségével . . .

Zilahi nehéz, nagyon szomorú feladat előtt állt. Összefojtotta elötte az előadás egészen, a mint arról gondolkozott, mikép adja tudtul a feleségének azt, a mit elmondania kell. És mint fog sirni a szegény asszony, ha a lesújtó szerencsétlenségről értesül.

Zilahi a délutáni vonattal érkezett Aradra. Alig hogy megérkezett, *Abonyi* Gyuláné, ki *Zilahinét* Aradra lekísérte, sürgőnyt kapott Budapestről. A mint elolvasta, elhalványult s ijedten rebegte:

— Szent Isten! . . .

Abban a táviratban az állt, hogy a *Zilahi* Gyuláné édesatyja, az öreg *Singhoffer*, hirtelen meghalt, adja tudtára kiméletesen a hirt a szegény asszonykának. *Zilahi* megdöbbenve olvasta maga is a sürgőnyt, annál is inkább, mert mikor Budapestről elindult, az öreg urat nem fenyegette imminens veszedelem. Tépődtek, tanakodtak, felmentek a színházba s abban állapodtak meg, hogy a gyászhiert csak előadás után tudatják *Zilahinével*, nehogy a műsort meg kelljen változtatni.

Es *Zilahiné*, a ki minderről nem tudott semmit, ki elől eltítkolták a végzetes táviratot, csakugyan játszott. Énekelte az ő üde hangjá-

val, szépen, bájosan, gondtalanul. Nem érdekelte más, nem gondolt másra, csak a szerepre. A partnerei, a színészek, szomorúan, nagy elfogultsággal néztek rá s ha jelenése nem volt, feltűnő gyöngédséggel beszélgettek vele a kulisszák közt. Pedig ha tudta volna, a mit előadás után tudott meg, azt a lesújtó gyászhiert, a mit férje kiméletesen közölt vele. . . . Hja, ilyen a színész-élet?

Singhoffer egyike volt a főváros legtekintélyesebb polgárainak. Halkereskedéssel foglalkozott nagyban s abból tekintélyes vagyont szerzett.

A *Zilahi-pár* holnap reggel visszamegy Budapestre. *Zilahiné*, kit e váratlan gyász eset végtelenül lesújtott, e szerint a jövő héten nem fog nálunk *Carmen*-ben vendégszerepelni.

— A vidék polgármesterei Salaczról. Arad polgármesterének holnapi jubileumára meghívták a szomszédos törvényhatóságok fejeit is. *Pály* Ferencz, Szeged város öreg polgármestere *Kristyó* Jánoshoz, mint a jubileumot rendező bizottság elnökéhez levelet intézett, melyben kijelenti, hogy köszönettel vette a meghívást és igaz öröme lenne, ha a gazdag érdemü közszolgálat negyedszázados évfordulójának ünneplésén személyesen is részt vehetne. Ámde agg kora és jelenlegi egészségi állapota már nem engedi meg, hogy az utazás okozta fáradalmaknak magát kitehesse. *Telbisz* Károly kir. tanácsos, temesvári polgármester hangsúlyozza, hogy az országiszerte köztiszteltetben álló aradi polgármesternek a közügy és Aradváros sikeres és örvendetes fellendülése körül szerzett kiváló érdemeit és fényes polgári erényeit megünneplő elhatározás a szomszéd törvényhatóságok körében is a legmelegebb rokonszenvet ébreszti. Arad közönsége önmagát tiszteli meg, ha a törvényhatóság élén negyedszázadon át hazafias tevékeniséssel és példás kitartással buzgólkodó kitűnő férfiút ritka jubileuma alkalmából bokros érdemeit megillető kitüntetésben részesíti. A diszközügyülésen — legmélyebb sajnálatára — hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetik meg. *Bulyovszky* József dr. Nagyvárad város polgármestere mély gyászban van; gyászkeretes levélen tudatja, hogy e miatt az országiszerte nagyra becsült s elvéülhetlen érdemeket szerzett, általa pedig nagyon tisztelt polgármester 25 éves jubileumára ő sem jöhet el. Érzelemben és gondolatban azonban az ünneplőkkel együtt érez úgy ő, mint Nagyvárad egész közönsége, melynek nevében is megköszöni a szives meghívást.

— *Stefánia főherceggasszony házassága*. *Stefánia* főherceggasszony — mint egy táviratunk jelenti — leányával, *Erzsike* főhercegnővel és kíséretével *Mriamareba* érkezett. A pályaudvaron a főhercegnőket a helytartó üdvözölte. A kíséretben van *Széchenyi* grófnő és *Bellegard* gróf is. A bécsi Hofburgban ezalatt szorgalmasan folyik a csomagolás. Az özvegy trónörökösné butorainak és toalettjeinek egy részét *Bodrogh-Olasziba*, *Lónyay* Elemér gróf kastélyába szállítják, a többit pedig *Stefánia* főhercegnő most vásárolt ausztriai birtokára.

— *Püspök és tábornok a polgármesternél*. A jubileum alkalmából ma előkelő vendégei voltak a polgármesternek. A délelött folyamán megjelent üdvözlésére *Goldis* József gör. ke. román püspök *Pap* Ignác szentszéki titkár kíséretében, továbbá *Blondein* Gusztáv tábornok, állomásparancsnok *Wawricska* alezredes, térparancsnokkal.

— *Széchenyi miniszter felmentése*. A hivatalos lap mai számának élén a következő legfelsőbb kéziratok olvashatók:

Kedves gróf *Széchényi!* Midőn Önt Személyem körüli magyar ministeri állásától ezennel kegyelemben saját kérésére felmentem, Önnek tekintet nélkül megrongált egészségi állapotára mindenkor fáradhatlan buzgalommal teljesített hü és kitünő szolgálataiért teljes elismerésemet és köszönetemet nyilvánítom és első osztályú vas-korona-rendemet díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1900. évi márczius hó 7-én.

Ferencz József, s. k.

Szell Kálmán, s. k.

Kedves *Szell!* Előterjesztése folytán a Személyem körüli magyar ministerium ügyeinek ideiglenes vezetésével ezennel megbízom.

Kelt Bécsben, 1900. évi márczius hó 7-én.

Ferencz József, s. k.

Szell Kálmán, s. k.

— **Esperesi kinevezés.** *Desseffy* Sándor csanádi megyés püspök, a ki hosszabb távollét után ma tért vissza Budapestről a székhelyére, *Hunyady* János *arad-szent-mártoni* plébánost tiszteletbeli esperessé nevezte ki.

— **Jubileumi ajándékok.** Más helyen irunk arról az ünneplésről, melyben ma a városi *tisztviselők* részesítették a polgármestert, egyben átadván neki emléktárgyakat, egy remek íróasztalt. A zöld behuzatu, kiválóan izléses asztalon barrok stílű, elegáns íróasztal van elhelyezve, melynek legfőbb tárgyán, a tentatartón ott díszleg Aradváros czimere, felette pedig a felírás. *Maresch* Gyula üzletének kirakatában sokan megnézték azt a szép dísz-tárgyat, melyet a *lovász-egylet* tagjai adnak a polgármesterek, ki tiszteletbeli főlovászmester. A dísz tárgy remekbe készült üdvözítő irat, mely ezüst makkokkal díszített, zöld plüssbe van kötve, a közepén az egyesületet jelképező címmel, melyen felírás van. A *Keppich*-féle könyvkereskedés üvegtáblája mögött pedig azt a művészi kivitelt dísz-oklevelet tették ki, mely a polgármesternek a *kereskedők körében* dísztaggá történt megválasztásáról szól.

— **Ausztria az abszolutizmus küszöbén.** Olyan válságos fordulat előtt áll Ausztria, a melynek hatása a mi közbizonyi helyzetünkre is kiszámíthatatlan. *Abszolút kormányzás előtt áll Ausztria*, mert a parlamenti alkotmányosság csőd szélére jutott. A komoly helyzetről bécsi tudósítónk a következőket táviratozza: A *Narodni Lisztinek* jelentik Bécsből: A parlamentben a kritikás helyzet még mindig igen kiélezedett. Ma délelőtt minisztertanács volt, a melyben a *Reichsrath* sorsáról határoztak. Ha a miniszterium azt fogja tapasztalni, hogy a Reichsrath munkaképességébe vetett reménység hiunak bizonyul, akkor a parlamenti ülészeket bezárlják és az üléseket bizonytalan időre elnapolják. — Ennyire szól a meghatalmazás, a melyet a Körber kormány kapott. Az azonban épenséggel nem bizonyos, hogy az összes részletes intézkedéseket ez esetben ez a kormány hajtja még végre. — Közli továbbá a N. L. a lengyel klub alelnökének a klubban mondott beszédét, a melyben ez foglaltatik:

— Azért jövök, hogy tudassam veletek, hogy ellenünk és a szláv pártok ellen *katonai abszolutizmust* terve nek.

Bécsben rendkívüli meglepetést keltett ez a közlés. Képviselői körökben hangoztatják, hegy *Körber* kabinetje sem él tovább elődei-nél, s végre is abszolút kormány lép az alkotmányos parlamentarizmus helyébe.

— **Uj magyar báró.** A király — mint budapesti tudósítónk táviratozza — *Burián* István athéni osztrák-magyar követnek a magyar báróságot adományozta.

— **A lippai képviselő-választás.** Temesvármegye központi választmánya a jövő szombaton, f. hó 17-én *Kabdebo* Gergely alispán elnöklété alatt ülést tart, melyen meg fogja tenni az intézkedéseket a Lippán megejtendő országgyűlési képviselő-választás iránt. Valószínű, hogy a

választás már f. hó 24-én (szombaton) lesz megtartva. Mint jelentették, a lippai mandátumnak eddig egyedüli jelöltje *Fülöpp* Béla dr. temesvári ügyvéd, a temesmegyei volt nemzetipárt titkára. *Fülöpp* dr. tegnap *Blaskovics* Ferencz orsz. képviselő társaságában Lippán időzött, hol följánlották neki a jelöltséget és ő azt el is fogadta.

— **Szabadságot vasutigazgató.** Vasuti körökben hire jár, hogy *Forster* Nándort, az osztrák-magyar államvasutak igazgatóját határozatlan időre szabadságra küldték. Az igazgatót ideiglenesen *Martinek* Antal ügyvezető igazgató helyettesíti.

— **Családi tanács.** A hivatalos lap mai számában a belügyminiszternek egy érdekes rendelete je ent meg. A belügyminiszter ugyanis e hó 6-án kelt 8663 számú rendeletével kiskoru gróf *Almásy* Pál vagyona kezelésének ellenőrzésére *családi tanács* felállítását engedélyezte s ennek tagjaiul gróf *Almásy* Imre dr. nagybirtokost, *Zichy* Jakab gróf országgyűlési képviselőt, háró *Trautenberg* Frigyesné szül. *Almásy* Emilia grófnőt és *Keller* István dr. budapesti ügyvédet nevezte ki. Érdekes e rendelet azért, mert gyámügyi törvényünk csak kivételes, vagyis oly esetekben engedi meg a családi tanács felállítását, amikor a kiskoru terjedelmes és kezelésének felügyeletére nézve gyors és szakszerű eljárást kívánó vagyon háramlott. Jelenleg *csak ez az egy* családi tanács van az egész országban.

— **Bankettező utca.** A polgármester jubileuma alkalmából a nevére elkeresztelt *Salacz Gyula-utcai lakosok* ötletes formában fejezik ki az ünnepeket iránt tiszteletüket. A nevezett utcában levő „Kis-pipa“ vendéglőben 10-én este 8 órakor társas vacsorát rendeznek a 48-as honvédek számára. Az agg-honvédek megvendégelése alkalomszerű, mert *Salacz* Gyula is 48-as honvédtiszt.

— **A monografia.** *Jancsó* Benedek dr. *Arad-megye* és *Aradváros* monografiájának szerkesztője hosszabb nyilatkozatot küldött hozzánk, melyben egyik aradi lapnak a monografia bizottság ellen emelt vádjával foglalkozik és azokat számbeli adatokkal, nemkülönben egyéb felvilágosításokkal oszlatja el. Terünk nem engedi, hogy a nyilatkozatot szó szerint közöljük, egyébként is az a támadás nem nálunk jelent meg, így csak a közérdekű részletek regisztrálására szorítjuk. Elmondja *Jancsó*, hogy a monografia költségeire 11,500 frt adatott, melyből 7700 frt az írói díjak összege, a maradék a várható előfizetésekkel együtt, mintegy 6000 frt., a nyomdai költségekre megy. A mostanig megjelent kötetek 164 ívet tesznek ki, tehát 24 ívvel már is többet, mint a mennyire az egész tervezve volt. *Márki* Sándor, *Simonkai* Lajos és *Gaal* Jenő tehát 60 ívvel dolgoztak többet az ügy iránt való hazafias buzgalomból és pedig ingyen, minden tiszteletdíj nélkül. Aztán így folytatja *Jancsó*:

Hátra van még az I. kötetből 16 iv terjedelemmel a geológiai rész *Lóczy* Lajos tollából. A III. kötetből a néprajzi rész 20 iven *Jancsó* Benedek és *Alexics* György tollából. E két rész tiszteletdíja 1440 frt, melyből előlegként az írók megkaptak körülbelül 1040 forintot. A monographiai alapot tehát még terheli 400 frt írói díj és a befejező 36 ivnyi két rész kiállítási költsége, mely illusztrációkkal és térképekkel együtt hozzávetőleg számitás szerint 2200 frtba fog kerülni összesen tehát 2600 frt. Ezzel a várható kiadással szemben a monographiai alap jelenleg körülbelül 800 frt. Fedezetlenül marad tehát 1800 frt.

Ez 1800 forintot nézetem szerint a következőképen lehetne megszerezni: A monographiai bizottság folyamodjék a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a rendelkezése alatt álló iskolák könyvtárai számára

vétesse meg 8 forint előfizetési árban az összesen 200 iv terjedelmű monographiát. Ez, átlagosan 100 iskolát véve alapul, jövedelmezni fog 800 forintot. Marad tehát még fedezendő 1000 forint. Ebből az eddigi arány szerint a vármegye fedezzen 450 forintot, a város 300 forintot és a Kőlcsey-egyesület 250 forintot.

Az itt előadottakból minden elfogulatlanul ítélő meggyőződhetik, hogy a 11.500 forintos alpból 1902 végéig körülbelül 1000 forintnyi (tehát még csak nem is 16%-os) fizetéssel Arad monographiája 140 iv helyett 200 nyomtatott iven fog megjelenni még pedig illusztrációkkal és térképekkel, a mi eredetileg nem volt tervbe véve s hogy e 60 ivnyi többletet a monographia munkatárai teljesen ingyen irták, holott ennek írói tiszteletdíja a megállapított kulcs szerint 2050 forint lett volna.

Mint szerkesztő, mióta Budapesten lakom, legalább 6 ízben Aradra utazva, személyesen tettem jelentést a monographiai bizottságnak a monographia állásáról s mindannyiszor sajnálattal tapasztaltam, hogy általam nem ismert okok miatt a Kőlcsey-egyesület megbízottjai az ülésekből távolmaradtak. Egyáltalán szó sem lehet arról, mintha a monographia hátralevő kisebbik része a munkatársak megváltozott körülményei miatt soha, vagy csak nagyon későn jelenhetné meg s a felvett 1000 forintnyi előleg veszedelemben forogna. *Lóczy* Lajos állandóan geographiai és geológiai tanulmányokkal foglalkozik. *Alexics* György a román etnographiának az utóbbi években számottevő képviselőjévé izmosodott, hiszen éppen a múlt évben jelent meg egy román folkloristai könyve, melyet a tudományos kritika teljes méltánlyal fogadott. A mi pedig csekély személyemet illeti, talán még ismer annyira az aradi közönség, hogy tőle egy kis bizalmat és türelmet szabad legyen kérnem és remélnem.

— **Magyar zarándokok a pápánál.** A pápa — mint Rómából táviratozzák — ma fogadta az ötszázharmincz magyar görög katolikus hívőt, a kik *Vályi* eperjesi püspök vezetésével jelentek meg a Vatikánban. Az ünnepélyes litánia és láb csók szertartásai után a püspök beszéd kíséretében átadta a görög katolikus hívek memorandumát. A pápa áldást mondott a zarándokokra, néhány kegyes szóval üdvözölte őket, azután visszavonult lakosztályába.

— **Ujabb színházegés Párisban.** A *Theatre Francais* üszkös falai még füstölögnek és már ismét egy párisi színház égéséről hoz hírt a drót. Távirati értesülések szerint a párisi *Scala-színházban* tegnap szintén tűz támadt, mely azonban, szerencsére, gyorsan eloltottak.

— **Megnyílt alagut.** A *pozsonyi* alagut, mely a múlt hetekben beomlott, már teljesen helyre van állítva. A renovált alagutat maadták át a forgalomnak.

— **Véres harcz a sorozáson.** Élénk emlékezetünkben van még, hogy a múlt évben a sorozásra jövő mikalakai legények itt Aradon egy kis nemzetiségi tüntetést rendeztek. — A rendőrökkel is össze verekedtek, mert ezek el akarták tőlük venni a román zászlót. Hasonló zsánerü, de még komolyabb eset történt ma délelőtt 11 órakor *Világoson* a sorozásnál. A tulnyomó számban levő oláh legényeknek sehogysé tetszett, hogy a magyar legények piros-fehér-zöld kokárdákat viselnek kalapjaikon. Kikezdték velük. Mivel pedig az összes közreműködők már katonáknak képzelték magukat, de meg már sokat is ittak, csunya és véres verekedés támadt. Mindkét részen sok a sebesült, de legrosszabbul járt egy *Horváth* József nevű magyar legény, ki a nagy vérvesztés következtében *eszméletlenül esett össze* s még a késő esti órákban sem tért magához. A helyszínen megjelent csendőrök leszedték az oláh legények kalapjairól a vörös-sárga-kék színeket s egypárt közülök összefogdostak.

— **Tisza Lajos szobra.** Közvetlenül Tisza Lajos gróf halála után Szeged város polgárai elhatározták, hogy az elhunynak szobrot emelnek. A gyűjtéseket most fejezték be s mint-hogy a város is nagyobb összegrel járul el. Célhoz, a szoborbizottság Lázár György elnöklete alatt legközelebb megállapítja a végleges tervekkel. A szobor elkészítését valószínűleg Zala Györgyre bizzák.

— **Felsővértés — bicskával.** A lebergi városkájában nagy skandalum történt. A díszteremben az uralkodónak tizenkét képe van kifüggesztve, a melyek különféle időkől örökítik meg az ő jószágos arcját. Ma reggel mind a tizenkét képet rongyokban, czafatokban találták. Összezasztották valamennyit bicskával, úgy, hogy jóformán csak a dusan aranyozott keretek maradtak meg belőlük. A tetteseket erélyesen nyomozzák, de nem sikerült meg tudni, kik követték el ezt a csunya dolgot.

— **Halálzás.** Özv. Hoffmann Salamonné, szül. Pollák Mária 80 éves korában, hosszas szenvedés után ma meghalt. Temetése vasárnap délután 2 órakor lesz a Csernovits Péter-utcza 20. számú házból. A közbevallott matrona halálát előkelő, kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Emléklap** czim alatt ma egy alkalmi füzet jelent meg, mely Salacz Gyula polgármester jubileumával kapcsolatban aktuális cikkeket s egyéb közleményeket tartalmaz. A füzetet csinos képek díszítik s ára mindössze 30 fillér. A füzet az *Aradi Nyomdászversenytársaság* müintézetében készült, szerkesztette és kiadta: *Aradi Névtelen.*

— **Meggyilkolt házaspár.** Repcze-Szent-Györgyön, mint Sopronból táviratozzák, rablótámadás tartja izgalomban a lakosságot. Három ember meggyilkolta ma este *Lichtenstein* Sándor kereskedőt, nejét pedig életveszélyesen megsebesítették, úgy, hogy élete csak órák kérdése. Ezután az üzletet kirabolták és elmenekültek. A csendőrség még ma este megkezdte a nyomozást.

— **Sümei Kálmán utóda.** Az Első Magyar Altalános Biztosító Társaság szegedi főügynökségének titkári állása Sümei Kálmán író és volt aradi lapszerkesztő halálával megüresedett. Most a központ *Mandello* Vilmost, a szolnoki főügynökség eddigi titkárát nevezte ki néhai Sümei Kálmán helyére.

— **Halál a hóban.** Kerpenyéről olyan hír érkezik hozzánk, akár tél derekán. Mint tudósítónk írja, már áldozatot is követelt magának a megujult tél. Egy szegény koldus asszony és a gyermeke az áldozat. Ott letek az országut árkaiban megfagyva. Egy pár sor írást letek nála: *Szine* Flóra nevére szóló igazolvány volt. A szegény asszony keblén ott szorongatta a kis gyereket, akit védett volna a hideg ellen, mely mindkettőjüket megölte.

— **Betörő asszony.** Bugy Petru ó-szt.-annai lakos sokat ült már lopásokért s beleunt az ilyen dicsőségbe, s úgy eszelte ki a dolgot, hogy lopjon, más neki s ő otthon csak pipázik és iszik. Elvált a feleségétől s közös háztartásba lépett a régi szeretőjével: *Pópa* Mártával; akit aztán beoktatott a betörések minden nemére. Uri dolga is lett ezután Bugynak. Ő csak rendelkezett, küldte az asszonyt maga helyett, s az minden betörésről dusan megrakodva jött, hol pénzzel, hol élelmiszerekkel, hol mással, amit talált. Az üzlet ősz óta nagy virágzásnak indult: tele lett a Bugy Petru háza mindenféle jóval, amit az asszony hordott össze. Az éjjel aztán punkumot csinált a véletlen a szépen kieszelt s jól jövedelmező vállalat végibe. Pópa Márta ugyanis javában fessegette egy vasdoronggal a *Tamás* Flórián kamrájáról a lakatot, mikor a véletlenül az udvarba kiment gazda észrevette a vállalkozó szellemü asszonyt s hoppon vette, még mielőtt a sulyos doronggal, melyet védelmére felemelt, lecsaphatott volna. Tamás átadta a betörő asszonyt a csendőrségnek, mely a mai napon már bevezette a nyomozást. A délelőtti folyamán házkutatást is tartottak Bugy Petrunál, honnan kocsni számra horadták fel a község házára a lopott dolgokat, melyekre eddig, mint tulajdono-

sok, *Tamás* Flóriánon kívül özv. *Dobra* Mária, *Mozsik* Juon, *Boár* Pável és *Martin* Petru jelentkeztek, s valószínű, hogy a delutána folyamán még többet. Valamennyi lopás betörés után lett elkövetve.

— **A pinczér előtt vigyázatok!** Szegeden most detektiv-állások vannak üresedésben, a melyekre igen sokan pályáztak, többek közt egy valóságos báró is, ki pár év előtt *Aradon* volt katonatiszt. A 65 pályázó folyamodványa közt legérdekesebb egy fizető pinczéré, a mely szó szerint így hangzik:

Nagyságos polgármester ur!

A közzé tett pályázat folytán értésemre esett a Szegedváros hatóságánál szervezendő hat polgárrendőr (detektiv) állások pályázat utján betöltése, melynek egyikébe óhajtom személyemet alkalmazni, miért is a Nagyságos polgármester ur és Szegedváros tekintetes tanácsának becses partfogásáért esedezem. Személyemre vonatkozólag jelenleg Szegedi nős, adózó és illetőségű polgár vagyok anyanyelvemen a (magyar) nyelven kívül a német és román nyelvet folyékonyan beszélem, az említett álláshoz megfelelő írás és számadási teendők telyesítésére elegendő képességgel bírok; foglalkozásom már éveken keresztül több jóhírnévben álló kávéházbani (pinczér) és főpinczér hol is több alkalmam volt titkosdolgozról tapasztalatokat szerezni és a következményeket is levonni, miért is ismételve esedezem és alázatosan kérem a Nagyságos polgármester urat, hogy a fent említett állásra személyemet is kinevezni kegyeskedjék; mit ha azon szerencsében részesülendek telyes tehetséggel oda fogok törekedni, hogy Nagy érdemű felyebbvalóim telyesbizalmát ki érdemelhessem.

Ebből a pinczér-pályázatból a kávéházi publikum is levonhatja a „következményeket”. A pikkolo mellett sok mindentről szó esik, a pinczérnek éles a füle s az ember nem tudja, hol teszi ki magát kellemetlenségnek. Asszony-ügy, leány-ügy, egy kiváltságos muri, családi, üzleti históriák... Egy szóval: jó lesz vigyázni a pinczéretek előtt, mert nem olyan — diskkrét valamennyi, mint a szegedi detektiv-jelölt.

— **Kiürített kamra.** *Rochel* János aradi földbirtokosnak Gáj-külváros közelében fekvő s kőfallal körülvett lakoházába ismeretlen tettesek betörtek s a kamrából 250-korona értékű meghaladó élelmiszereket, egy elzárt színből pedig az ajtó feltörése után, eddig még nem értékelt gazdasági eszközöket elloptak. A helyszínen *Moldovány* Ödön rendőrtiszt jelent meg az elővizsgálat megejtése végett, mely azonban a tolvajok kiletére nézve eredményre nem vezetett. Annyit állapíthattak csak meg, hogy a betörők többen voltak, s az elloptott holmikát kocsni Nagy-Varjas irányában vitték el.

— **Elevenen a koporsóban.** *Fáy* Zoltán ecsedi birtokán egyik béresének felesége szélhűdés következtében tetszalott lett. Kiterítették, szépen felöltöztették, mint halotthoz illik, sőt virrasztották is fölötte. Másnap a szerencsétlen asszony magához jött, a koporsóban felült. A babonás ecsedieket az eset roppant izgatottságban tartja.

— **Földrengés.** Tifliszből távirják: Tegnapra virradó éjjel Ordubadban (Érivan kormányzó-ság) erős földrengést éreztek. Szerencsétlenség nem történt. A Brüssza felé vezető hadakutján a forgalom a nagy hófuvás következtében 30 nap óta szünetel.

— **A kherzoni gyermek holttestek.** Abban a kherzoni házban, melyben az eddigi jelentések szerint *hat bebalzsamozott gyermekholttestet* találtak, ujabban még két gyermekholttestre akadtak. A letartóztatott háztulajdonosnő tagadja bűnösségét. Különféle jelek arra vallanak, hogy a bűntett csak nemrég követetett el.

— **Élített lélekfűrnök.** A budapesti VII. ker. kapitányság tegnap *Grünwald* Jakabné szül. *Gemeiner* Emmát, pénzbeszedő nejét, to-

vábbá *Gemeiner* Zsenit és Máriát leánykereskedés miatt elítélte. Az első kettőt 30—30 napi elzárásra, *Gemeiner* Máriát 8 napi elzárásra ítélte. Az ítélet jogerős.

— **Mindenki jól teszi,** ha ajándékokat *Porter* Vilmos koronás áruházában vásárol.

— **A kutyák szabadsága.** Az előfordult veszettség miatt kiadott szájkosár-rendelet, ma, negyven nap után lejárt. Így a kutyák megszabadulnak a nyügtől, a gazdák pedig a költségektől.

— **Magyar név.** *Rosenthal* Géza m. á. v. kocsilakatos aradi lakos vezetéknévének „Rózsa“-ra kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

— **T. üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész* Nándor könyv- és papirkereskedő urat (Szabadság-tér 20. szám. Telefon 265. sz.) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Jubileumi apróságok.

— Néhány visszaemlékezés. —

Arad, márczius 9.

A *Két Pisztoly* kávéház most is meg van változatlanul régi helyén. Azaz most már nevet és gazdát cserélt. A Templom- és Batthyány-utcza sarokházában most is meglévő kávéház volt a 60-as és 70-es években a *Két Pisztoly*. A politikus magyar polgárságnak ez volt kedvencz gyűlhelye. Itt vitatták meg a választott városatyák (virilisták még akkor nem voltak) a város dolgait.

1875. év február havában történt, hogy *Vörös* Pál polgármester állásáról hirtelen leköszönt. A városatyákat készületlenül találta a márczius tizedikére kitűzött, polgármestert választó közgyűlés. A polgárság egyhangú óhaja az volt, hogy *Varjassy* József legyen a polgármester, ki azonban azt nem fogadta el. Márczius 9-én a *Két Pisztoly*-ban a nagy fehér márvány asztal politikusai: *Kristyóry* Zsiga, *Bettelheim* Vilmos, *Nikolits* Péter, id. *Kristyóry* János, *Wittek* János, *Csobán* Mihály, *Lestyán* János, *Barabás* Péter stb. városatyák a másnapi közgyűlés esélyeiről vitatkoztak. Egyszer csak *Nikolics* Péter felállt és ünnepélyes csendben így szólt:

— Kedves barátaim! Én egy olyan férfiut ajánlok Arad polgármesteréül, ki szeplőtlen jellege, vasszorgalma, rendíthetlen becsületessége és éles elméje által arra a leghivatottabb. Ezen férfiu *Salacz* Gyula, városi tisztü főügyész.

— Éljen *Salacz* Gyula polgármester! — hangzott a *Két Pisztoly*-ban.

És pár óra mulva már az egész városban el volt terjedve a hír, hogy a másnapi közgyűlésen *Salacz* Gyula egyhangulag lesz megválasztva polgármesternek. Ugy is történt.

*

A *Salacz* Gyula polgármesterré történt választásról szóló jegyzőkönyv, melyet a városi levéltárban őriznek, így hangzik:

Jegyzőkönyv,

felvétellet szab. kir. Arad város törvényhatóságai bizottsága részéről 1875. évi mártius hó 10-ik napján Méltóságos *Atzél* Péter elnöklete alatt *Salacz* Gyula polgármester, *Urbányi* János főkapitány, *Farkas* Menyhért tanácsnok, *Institoris* Kálmán, *Reicher* Béla főpenztárnok, *Szánthó* Dániel főmérnök, *Bund* Henrik főszámvevő, *Tisztai* Lajos levéltárnok s a jelenvolt bizottsági tagok jelenlétében tartott rendes havi közgyűlésről.

1726/101.

„Elnök főispán ur Ó méltósága jelenti, hogy a megüresedett polgármesteri állomásra csupán *Salacz* Gyula tisztü főügyész jelentkezett. Más jelentkező nemléteben *Salacz* Gyula t. főügyészt az üresedésbe jött polgármesteri állásra kijelöli és a közgyűlést a választás megejtésére felhívja.“

H.

Szab. kir. Arad város törvényhatóságának a polgármesterévé *Salacz* Gyula egyhangulag

megválasztatott és tőle a hivatalos tiszt eskü-kivételét.

Salacz Gyula polgármestornak fizetése f. évi április hó 1-ső napjától kezdve a városi pénztárnál folyóvá tételét, tisztii ügyészi fizetése pedig ugyanezen naptól kezdve beszüntetni rendeltetik.

Erről Salacz Gyula polgármester, a fizetési iv kiállítására és a fizetés folyóvá tétele mellett, a számvevőség és a pénztár határozatilag értesítendő.

Bokor Alajos községi tanító, az Aradvidéki tanítóegyesület volt érdemes elnöke meséli Salaczról ezt a jellemző apróságot:

Az egyik iskolaszéki ciklus végén alkalmat vettem magamnak Arad községi tanítóinak képviselőjében köszönetet mondani azért az erkölcsi és anyagi támogatásért, melyben Salacz bennünket, a „nemzet napszámóit“, részesített. A köszönet akceptáltatott, de szálló igévé vált frázisommal megjártam; tiltakozott ellene az elnöklő kir. tanácsos:

— Aradon — ugymond — a tanító nem napszámos, hanem a polgármesternak a tisztvársa.

Ez a kurta enuncziáció fölért száz más — rendszabálylyal. Fenkölt gondolkodás és kormányzati bölcsesség ölelkezik benne.

Ujabb Jászai-affér.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, márczius 9.

A budapesti Nemzeti Színház való kiváló művésznője, Jászai Mari és az intendáns, Keglevich István gróf, valamint a színház igazgatója, Festetics Andor gróf között ma ismét konfliktus történt. Ennek a a konfliktusnak van egy kis hazafias háttere is, a miért nem lehetetlen, hogy sokat fognak még róla beszélni a lapok s újabb kellemetlenségek lesznek miatta az intendánsnak.

Az intendáns és az igazgató arra akarták rávenni Jászait, hogy formálisan megalázkodjék előttük s személyesen kérje ki magát az egyetemi fiatalság hazafias ünnepére, a melyen közreműködésre szólították fel. Tekintve azt a feszült viszonyt, mely ez idő szerint Jászai Mari és a Nemzeti Színház hatalmas vezetői közt az ismeretes szerződési affér miatt fenn áll, szelid kifejezéssel élve: igen gyöngédtelen dolognak tetszik előttünk ez a furcsa óhajítás. Nagyon jól tette Jászai, hogy nem alázkodott meg és nem bocsátkozott bele az önértékét mélyen sértő kilincselésbe.

A feltűnést keltő eset részleteit tudósítónk a következőkben táviratozza meg:

Az egyetemi ifjúság márczius 15-én matiné rendez az új-városháza dísztermében. Közreműködésre többek között Jászai Marit is felkérte az ifjúság, melynek küldöttsége ma délután tiszteleg a művésznőnél. Jászai örömmel megígérte közreműködését, de arra kérte a küldöttséget, minthogy ő ettől az igazgatóságtól kérni semmit sem akar, a küldöttség kérjen az ő nevében engedélyt a Nemzeti színház igazgatóságától a közreműködésre.

Az ifjak Jászaitól egyenesen Festetics Andor gróf igazgatóhoz mentek és arra kérték, hogy engedje meg Jászai Marinak a matinéen való közreműködést. Festetics igazgató kijelentette, hogy hajlandó megadni az engedélyt, de csak úgy, ha a művésznő személyesen kéri ki magát. Jól tudja, — ugymond — hogy Jászai azért nem kérte ki magát a Katolikus Kör ünnepélyére sem, mert nem akart érintkezésbe lépni az igazgatósággal. Majd e szavakkal utasította el a küldöttséget:

— Most már csak azért is ragaszkodom ehhez a csekély formalitáshoz, mert jól tudom, hogy Jászai nem fogja megtenni. Egyébként forduljanak az intendánshoz...

Az ifjúság nevében Kárpáthy Zoltán és Horváth Zoltán táviratoztak Keglevich István gróf intendánsnak San-Remóba és kérték, hogy tekintettel a hazafias célra, engedje meg Jászai Marinak a matinéen való közreműködést. Keglevich ezzel a távirattal felelt az ifjúságnak:

Egyetemi Kör

Budapest.

Kárpáthy és Horváth urak óhajítását sajátálatomra nem teljesíthetem.

Keglevich István,
intendáns.

Az ifjúság körében Keglevich gróf felelete nagy megbotránkozást keltett és elhatározták, hogy Jászai Marit ovációban fogják részesíteni és nyílt levélben üdvözlik, Festetics gróf igazgató és Keglevich gróf intendáns hazafiatlan eljárása fölött pedig kifejezik megbotránkozásukat.

VAROS ÉS MEGYE.

Folytatólagos sorrendje

az Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága részéről 1900. évi márczius 14-ik napján d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak.

13. Ugocsa vármegye közönségének átirata báró Perényi Zsigmondnak Nagy-Szölönsön felállítandó szobor költségeihez való hozzájárulás iránt. 14. A nagyméltóságú m. kir. belügyminisztériumnak leirata, a melylyel a közgyűlés azon határozata, hogy az új bünvádi eljárás életbe lépése folytán a rendőrség létszámának szaporításával járó költségek az államkincstár által megtérítessenek, jóvá nem hagyatik. 15. Dorogi Mózesné született Márton Erzsébet kérélmére szülesznői oklevelének kihirdetése iránt.

Löcs Rezső,
főjegyző helyettes.

Vasuti közlekedés.

— Érvényes 1899. évi október hó 1-től. —

ARADRÓL		ARADRA	
Budapest felé indul:		Budapest felől érkeznek:	
Nagyváradra reggel	5.10	Személyvonat reggel	6.05
Gyorsvonat reggel	8.18	Szm. sz. tv. reggel	9.10
Személyvonat d. e.	11.20	Gyorsvonat délelőtt	11.51
Szm. sz. tv. délután	3.56	Személyvonat d. u.	3.55
Gyorsvonat délután	4.21	Gyorsvonat este	7.11
Személyvonat este	9.35	Szm. Szolnokról este	8.48
Erdély felé:		Erdély felől:	
Személyvonat reggel	6.35	Soborsinról reggel	6.59
Gyorsvonat délután	12.11	Személyvonat d. e.	10.50
Soborsinon délután	2.04	Radnáról délután	2.36
Személyvonat d. u.	4.30	Gyorsvonat délután	4.06
Temesvár felé:		Temesvár felől:	
Személyvonat reggel	6.20	Vegyesvonat d. e.	10.43
Személyvonat d. e.	11.56	Személyvonat d. u.	3.44
Vegyesvonat délután	5.—	Személyvonat éjjel	10.55
Szeged felé:		Szeged felől:	
Személyvonat reggel	7.15	Személyvonat reggel	8.46
Vegyesvonat délután	4.16	Vegyesvonat este	7.49
Brád felé:		Brád felől:	
Személyvonat reggel	6.25	Borosbesről szv. reg.	8.03
Vegyesvonat d. u.	12.06	Vegyesvonat d. e.	11.—
Borosbesig szv. du.	5.20	Személyvonat este	7.—

NAPIREND.

Márczius 10. Szombat. Róm. kath. naptár: 50 vértanú. — Protestáns naptár: 40 vértanú. — Izraelita naptár: Sabbat, Vajakra. — Görög-keleti naptár (február 26.): Porfir. — A nap két 6 óra 8 perczkor, nyugszik 5 óra 40 perczkor. A hold két délután, nyugszik 2 óra 52 perczkor. Időjárás: Legnyomás reggel 7 órakor 774.6 milliméter, délután 2 órakor 775.1 milliméter. Hőmérséklet reggel 7 órakor C° — 9.0 délután 2 órakor C° — 0.4. Szél: iranya es ereje reggel 7 órakor EN. 4, délután 2 órakor E. 5. Felhőzet reggel 7 órakor derült, délután 2 órakor derült. Csapadék az utóbbi 24 órában 1 milliméter hó. Időjósítás. A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Fagy, helyenként csapadék.

Szabadságharosi emléktárgyak országos muzeuma (színházépület I-ső emelet) nyitva van mindennap délelőtt 8 órától délután 6 óráig. — Belépti-díj: Hétköznap 40 fillér, vasárnap 20 fillér.

Kölcsey-könyvtár nyitva van hétfőn délután 4—5, pénteken délután 4—5 és szombaton délelőtt 11—12 óráig. Helyiség: Ereklyemuzeum helyisége melletti ülésterem.

Márczius 10. A kisjenő-erdőhegyi kaszinó működvelő zeneestéje. — Gőzgépkészítők és kazánfűtők vizsgája. — Az aradi vas- és fém munkások táncvizsgálma (Városliget)

Márczius 11. Az aradi kereskedőifjak betegsegélyző-egyletének közgyűlése délután 3 órakor (Kereskedelmi akadémia.)

Márczius 14. Városi közgyűlés délután 4 órakor.

Márczius 15. A sajtószabadság emlékünnepe.

Márczius 18. A borosjenői takarékpénztár közgyűlése délelőtt 10 órakor. — Purimbál Gurahonczon. (Hungária-szálló.)

Márczius 21. Az aradmegyei hitelegylet mint szövetkezet közgyűlése délelőtt 11 órakor (Arad-csanádi takarékpénztár.)

Márczius 22. Az aradi közuti vaspálya és téglagyár részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órakor.

Márczius 26. A Weitzer János gép-, waggongyár- és vasöntő részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órakor.

Márczius 28. Kórallatorvosválasztás Ternován.

Városi színház.

Bérletszűnet.

Páratlan.

Szombaton, 1900. évi márczius hó 10-én:

Aranylakodalom.

Látványos színmű énekkel és tánczczal, 8 képben. Írták: Beöthy László és Rákossi Viktor.

SEMÉLYEK:

Koltai Jenő	Pintér Imre.	Emerencia	Tolnainé.
Katalin, neje	Szép Olga.	Nyári Pál	Gáthi K.
Koltai Béla	Szabó L.	Palócz gazda	Mezei Péter.
Hanka	Harmath J.	Jurátus	Pethes Imre.
Koltai Miklós	Gáthi K.	Mihulak Janó	Hegyessy Gy.
Koltai Jancsi	Jenei Gy.	Tábornok	Czakó V.
Nyáradí	Hajnai D.	Krausz Soma	Andorffy P.
Howard Jancsi	Bács Károly.	Kapitány	László Gy.
Tarnai Akos	Radó S	Mariska	Rédei Szidi.

Kezdeté 7 órakor.

KÖZGAZDASÁG ES KÖZLEKEDÉS.

S z e s z ű z l e t

— Márczius 9. —

Mai jegyzéselnk: Készárú nagyban nyers szesz 111 korona, kicsinyben 113 korona, finomított szesz nagyban 114 korona, kicsinyben 116 korona hordó nélkül per 100 liter % beleértve 70 korona fogyasztási adót. Szárított moslék 11 korona métermázsánként.

Budapest-kőbányai sertés keresk. csarnok.

— Márczius 9. —

Magyar elsőrendű: Óreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli sulyban 92.—94.— filig. Óreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — filig. Fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 100.—102.— filig. Fiatal közép páronként 251—320 kilogramm sulyban 100.—101.— filig. Fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 99.—100.— filig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban 97.—99.— filig. Közép páronként 240—260 kilogramm sulyban 96.—98.— filig. Könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 94.—97.— filig. Serteslétszám: Márczius hó 6-án volt készlet 25984 darab, márczius hó 7-én főlhajtattott 1085 darab, márczius hó 7-én elszállított 404 darab, márczius hó 8-án maradt készletben 26655 darab. Üzlet: Változatlan.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru és értéktőzsdén.

Budapest, 1900. márczius 9.

Magyar aranyjáradék 40/0	98 50
Magyar koronajáradék 40/0	93.75
Magyar arany 4 1/2 0/0	100 75
Magyar ezüst 4 1/2 0/0	99 75
Magyar keleti vasút	99 50
Magyar földterhermentesítési kötvény	93 —
Magyar italmegváltási kötvény	96 60
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	94 —
Magyar nyereségjegyek kölcsön	163. —
Tiszszabályozási és szegedi kölcsön	141 75
Osztrák papírbáradék	99. —
Osztrák járadék ezüst	99. —
Osztrák járadék arany	98 75
Koronajáradék	99. —
1860-iki államsorsjegyek	137. —
Osztrák-magyar bankrészvény	1780. —
Magyar hitelbank részvény	746. —
Osztrák hitelintézet részvény	751 40
Osztrák-magyar államvasút	656 50
20 frankos arany (Napoleonndor)	19.29
Német birodalmi marka	119.35
London	242.70
Paris	96.30

Vásári jelentés.

— Aradon, 1900. márcz. 9-én tartott heti állatvásárról. —

A mai heti állatvásárra a felhajtás közepes, gyenge kínálat és nagyobb kereslet mellett a vásár élénken folyt

Felhajtatott 195 drb szarvasmarha, 280 drb ló, 110 drb bányász és 220 drb sertés

Árak a következők:

Szarvasmarha vásár: Szarvasmarha levágásra elsőrendű párja — koronáig. — Szarvasmarha levágásra másodrendű párja 390—470 koronáig. — Szarvasmarha hizlalási célra — koronáig. Igásőrkör párja 400—480 koronáig. — Fejőstehén kis borjas 140—260 koronáig. Szoposborjtu levágásra darabja 20—36 koronáig. — Rugottborjtu drbja 44—90 koronáig. Juh párja — koronáig. Bányász párja 12—16 koronáig. — fillérig. Tehén levágásra — koronáig.

Lóvásár: Remondáló drbja — koronáig. Hintós ló párja — koronáig. — Igásló elsőrendű párja 500—550 koronáig. Igásló másodrendű párja 360—460 koronáig. — Parasztló párja 200—200 koronáig. Rossz ló (levágásra) drbja — koronáig. Elcsigázott ló párja — koronáig.

Sertésvásár: Hizott sertés klgrja 96 fillérig. — Félhizott sertés klgrja 94 fillérig. — Süldősertés párja 44—52 koronáig. Pecsényemalacz drbja 5.00—6. — fillérig. Fiasokcza drbja 60—80 koronáig. Paraszthizlalású sertés — koronáig. Három hónapos malacz párja — koronáig.

Baromfivásár: Hizottliba párja 12.00—14 koronáig. Soványliba párja 5.60—6. — fillérig. Fialatliba párja — koronáig. — Kappan párja 4.00—4.20 fillérig. — Idei csirke sütni való párja 2.00—2.40 fillérig. Idei csirke rántani való párja — fillérig. — Gyöngycsirke

párja — koronáig. — Rucza párja idei 3.20—4. — fillérig. — Pulyka párja 8—10 koronáig. Tojás 4 drb 20 fillér.

Halpiacz: Eleven hal klgrja 2 kor. — fillérig. Vágott hal klgrja 2 kor. — fillérig. Jegelt halak klgrja 1—1.20 fillérig. Apróhalak klgrja — fillérig. Kecsege klgrja — fillérig. A hetipiacz 12 óra előtt széteszlott.

Aradi heti gabnavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, márczius 9.

Az időjárás ijesztőleg hat a gazdaközönségre és nem minden ok nélkül. A februári szép tavaszi napok incselkedése kicsábitotta a gazdáinkat a szántóföldekre, hol más években még javában pihent a föld, most már bevetették.

—8° R. hideg határozottan ártott a zabnak, talán árpának is, melyekből már ki-ki elvetette szükségletét. Igen kevesen vannak, kik óvatosságból nem vetettek tavasszal. Az őszi vetésnek ez a hideg talán nem ártott. Mindez a jövő titka, mely mihamarabb kiderül, ha az eke vasa ismét szántani kezdi az egyszer már bevetett földet.

A mai hetivásáron mintegy 7—800 métermázsa buza és 5—600 métermázsa tengeri hozatott be.

Tengeriben különösen élénk vételkedv uralkodik.

Mai árák: Az árák 50 kilogramm súlyegységet véve alapszámításnak, korona értékben:

I-ső minőségű buza 6.90—7. —
Középmínőségű buza 6.70—6.80.
Tengeri 4.40—4.50.
Rozs névleges jegyzés 5.40.

Arpa névleges jegyzés 5.30.
Zab névleges jegyzés 4.25.
Az irányzat kellemesebb.

Budapesti áru és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, márczius 9.

Délitőzsde. A buzakinálat élénk, vételkedv jó. Szilárd irányzat mellett 33,000 métermázsa került forgalomba, 5 fillérig magasabb áron. Egyéb gabonaneműek közül rozs szilárd, árpa ártató, zab tartott, tengeri magasabb, repce emelkedő. Időjárás derült, hideg.

Zárul 12 órakor:

Buza áprilisra	7.49— 7.50
Buza októberre	7.73— 7.74
Rozs áprilisra	6.29— 6.30
Rozs októberre	6.48— 6.50
Zab áprilisra	4.93— 4.95
Tengeri májusra	5.15— 5.16
Repce augusztusra	12.45—12.55

Zárul 4 órakor:

Buza áprilisra	7.46— 7.47
Buza októberre	7.71— 7.72
Rozs áprilisra	6.27— 6.28
Rozs októberre	6.47— 6.48
Zab áprilisra	4.92— 4.93
Tengeri májusra	5.14— 5.15
Repce augusztusra	12.30—12.40

Zárul 4 órakor: korona

Oszták hitelrészvény	754.40
Magyar hitelrészvény	747.—
Leszámitolóbank részvény	497.—
Rima-Murányi vasmű részvény	630.—
Oszták-magyar államvasúti részvény	656.—
Közuti vasút	668.—
Városi villamos vasút részvény	341.—

= Fizetésképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésképtelenségeket jelenti: Özv. Obersohn Benedekné, Keszthely. — Meszner József, Prága. — Grosz Jenő, Esztergom. — Zech Vilmos, Bécs.

656—1900. pm.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy kérőknek és sertéseknek Ausztriából Magyarországra való behozatala tekintetében jelenleg érvényes intézkedéseket tartalmazó 393. számú állategészségügyi értesítő hivatalomban az érdekeltek által megtekinthető.

Aradon, 1900. évi február hó 13.

Salacz,

kir. tan. polgármester.

215—1900. sz. 1899. V. 1454/6. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirre teszi, hogy az aradi kir. bíróság V. 1454/1. 1899. számú végzése által Steiner testvérek végrehajtató javára Planer Dávid ellen 128 frt tőke és

járolékai erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bíróság le- és fölülfoglatolt és 1607 forintba becsült butorokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a helyszínén, vagyis Aradon hajó-utca 5. szám alatt leendő eszközlésére 1900-ik évi márczius hó 12-ik napjának d. u. 4^{1/2} órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107.

§-a értelmében a legtöbbet ígérőknek, becsáron alul is eladatni fognak

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-czikk 108. §-ában megállapított föltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1900. évi február hó 25. napján.

Török Dénes,

kir. bir. végrehajtó.
lakik: Simonyi-u. 6.

1050

„Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.“

Meghívás

a „Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részv.-társaság Aradon“

VIII-ik rendes közgyűlésére,

mely Aradon, a gyári iroda-épület igazgatósági termében 1900. évi márczius hó 26-án d. e. 10 órakor fog megtartatni.

N A P I R E N D:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzletévről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása.
4. Egy új igazgatósági tag választása, az alapszabályok 23. §-a értelmében.
5. A felügyelő-bizottság 3 rendes és 1 póttagjának újbóli választása.

Jegyzet: Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények legalább nyolcz nappal a közgyűlés előtt a következő letéti helyeken letéteményezendőek:

Aradon: Az „Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnál“ vagy

Budapest: a „Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvénytársaságnál“ vagy

Bécsben: Schoeller és társa bankháznál.

Az igazgatóság.

Weitzer János

gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Mérleg-számla 1899. december hó 31-én.

Vagyon.

Teher.

Aradi gyár:				Aradi gyár:				
frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
Pénztár készlet		5987	83	Részvénytőke		2250000	—	
Biztosítéki letétek		263350	60	Tartalékalap		75000	—	
Különféle adósk		2001790	02	Gépek értékcsökkenési tartalékalapja		102230	—	
Tárczában lévő részvények		205400	—	Épületek és befektetések leirási számlája		376135	61	
Gyári telek és épületek	607508	44		Nyugdíjalap		15604	29	
Gyári telepitvények	274940	35		Munkásadó tartalékalap		16509	82	
Gépek	464827	57		Munkás segélyalap		196	52	
Gyári berendezések	259823	21		Különféle hitelezők	4143527	07		
Szerszámok és eszközök	154555	33	1761654	90	Fel nem vett osztalék 1898-ról	624	—	
Félig és teljesen elkészült waggonok, mozdonyok, hidak, vasszerkezetek és különféle áruk, továbbá vas- és érc-öntvények	903662	28						
Anyag készlet	629365	31	1533027	59				
Soproni gyár:				Soproni gyár:				
Pénztár készlet	1206	40		Épületek és befektetések leirási számlája		53621	45	
M. kir. postatakarékpénztárban elhelyezve	6710	55		Munkásadó tartalékalap		660	90	
Osztrák	1851	—	9767	95	Munkás segélyalap	107	13	
Biztosítéki letétek			34600	—	Különféle hitelezők	66757	39	
Különféle adósk			71313	21				
Gyári telek és épületek	163545	59						
Gyári telepitvények	26514	51						
Gépek	129518	—						
Gyári berendezések	21574	40						
Szerszámok és eszközök	104745	25	445897	75				
Félig és teljesen elkészült lakatos-árak	180879	96						
Teljesen elkészült asztalos-árak	10550	42						
Anyag készlet	78662	46	270092	84				
Borosjenői gyár:				Borosjenői gyár:				
Pénztár-készlet			1313	78	Épületek és befektetések leirási számlája		38488	15
Különféle adósk			99923	72	Munkás segélyalap		541	30
Gyári telek és épületek	84849	09		Gyári tűzoltóság szervezési alapja		376	20	
Gyári telepitvények	39113	35		Különféle hitelezők		17304	71	
Gépek	34089	88						
Gyári berendezések	29605	45						
Szerszámok és eszközök	1060	57	188718	34				
Félig és teljesen elkészült hajlitott fa-butórok, parketták és fűrészelt faárak	182578	22						
Anyag készlet	21505	05	204083	27				
Soproni gyár vesztesége az 1899. évben	115321	95						
Ebből levonva:								
Nyeremény áthozat az 1898. évről 5107.12								
Aradi gyár tiszta nyeresége az 1899. évben								
1899. évben								
47536.64								
Borosjenői gyár tiszta nyeresége az 1899. évben	54550	21	60762	74				
1915.45								
Veszteség az 1899. évben								
			7157684	54			7157684	54

Arad, 1900. márczius hó 8-án.

Ramor Lajos, s. k.
vezérigazgató és igazgatósági tag.

Hieronymi Károly, s. k.
elnök.

Joób Gusztáv, s. k.
irodafinök.

Weitzer János, s. k.
igazg. tag.

Vásárhelyi Béla, s. k.
alelnök.

Gróf Tisza István, s. k.
igazg. tag.

Huze Alphons, s. k.
igazg. tag.

Neufeldt Károly, s. k.
igazg. tag.

Gróf Zselénszki Róbert, s. k.
igazg. tag.

Ezen mérleget a könyvekkel és számadásokkal összehasonlítottuk és azt helyesnek találtuk.

A felügyelő-bizottság:

Révész Adolf, s. k.
f. ü. b. tag.

Hegedüs László, s. k.
felügyelő biz. elnök.

Walder Gyula, s. k.
f. ü. b. tag.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Veszteség- és nyereség-számla 1899. december hó 31-én.

Tartozik.

Követel.

	frt	kr.	frt	kr.		frt	kr.	frt	kr.
Aradi gyár:					Aradi gyár:				
Regie-számla (regie anyagok és regie-bérek)	258216	32			Nyeremény elővitel az 1898. évről ...			5107	12
Tisztviselők fizetése	68867	29			Áru számla			682664	44
Irodai költségek	6131	41			Soproni gyár:				
Jókarban tartási költségek	99500	72			Áru számla... ..			3584	07
Adók	28171	27	527134	79	Borosjenői gyár:				
Kamatok	66247	78			Áru számla... ..			76536	66
Alapszabályszerű leírások			57993	01	Soproni gyár vesztesége az 1899. évben	115321	95		
Soproni gyár:					Ebből levonva:				
Regie-számla (regie-anyagok és regie-bérek)	44418	50			Nyeremény-áthozat az 1898. évről			5107.12	
Tisztviselők fizetése	12405	—			Aradi gyár tiszta nyeresége az 1899. évben			47.536.64	
Irodai költségek	1061	15			Borosjenői gyár tiszta nyeresége az 1899. évben	1915.45	54559	21	
Jókarban tartási költségek	12957	31	101150	57	Veszteség az 1899. évben			60762	74
Kamatok	30308	61							
Kétes követelések			1003	81					
Alapszabályszerű leírások			16751	64					
Borosjenői gyár:									
Regie-számla (regie-anyagok és regie-bérek)	30325	95							
Tisztviselők fizetése	6400	89							
Irodai költségek	783	57							
Jókarban tartási költségek	3064	48	65724	26					
Kamatok	25149	37							
Kétes követelések			3187	91					
Alapszabályszerű leírások			5709	04					
			778655	03				778655	03

Arad, 1900. márczius hó 8-án.

Ramor Lajos, s. k.
vezérigazgató és igazgatósági tag.

Weitzer János, s. k.
igazg. tag.

Huze Alphons, s. k.
igazg. tag

Hieronymí Károly, s. k.
elnök.

Vásárhelyi Béla, s. k.
alelnök.

Neufeld Károly, s. k.
igazg. tag.

Joób Gusztáv, s. k.
irodafőnök.

Gróf Tisza István, s. k.
igazg. tag.

Gróf Zselénszki Róbert, s. k.
igazg. tag

Ezen veszteség- és nyereség-számlát a könyvekkel és számadásokkal összehasonlítottuk és azt helyesnek találtuk.

A felügyelő-bizottság:

Révész Adolf, s. k.
f. ü. b. tag.

Hegedüs László, s. k.
felügyelő biz. elnök.

Walder Gyula, s. k.
f. ü. b. tag.

A „Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság“ felügyelő-bizottságának jelentése.

Tisztelt közgyűlés!

Van szerencsénk a tisztelt közgyűlés b. tudomására hozni, hogy a kereskedelmi törvény 195. §-a, és a társulati alapszabályok 34. §-a értelmében, a társaság ügykezelését a lefolyt 1899. évben több ízben megvizsgáltuk és úgy ennek törvény- és alapszabályszerű helyességéről, a pénztár és értékek rendben létéről, valamint a könyvvezetés pontosságáról magunknak mindannyiszor megnyugtató tudomást szereztünk.

Az igazgatóság által elének terjesztett 1899. évi mérleget, nyereség- és veszteség-számlát behatóan megvizsgáltuk és kijelentjük, hogy azok az üzletkönyvekkel megegyeznek, és úgy a kereskedelmi elveknek, mint a törvény követelményeinek megfelelnek.

Tisztelettel kérjük, a t. közgyűlést, hogy az 1899. évet illetőleg úgy az igazgatóságnak, mint az alulírott felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Arad, 1900. márczius hó 8-án.

A Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság felügyelő-bizottsága:

Révész Adolf, s. k.
f. ü. b. tag,

Hegedüs László, s. k.
felügyelő biz. elnök.

Walder Gyula, s. k.
f. ü. b. tag.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.